

м-р Фатон Азизи

Кандидат за Основен јавен обвинител во ОЈО за ГОКК

ПРОГРАМА И СТРАТЕГИЈА 2026–2030

Мојата визија е ОЈО ГОКК да биде независна, професионална, проактивна и современа институција, способна навремено и ефикасно да одговори на најсложените форми на организиран криминал и корупција и подготвена отворено да одговара за својата работа.

**СИЛНА
ИНСТИТУЦИЈА
ПРОФЕСИОНАЛЕН
ПАРТНЕР
МЕРЛИВИ
РЕЗУЛТАТИ**

Она што е добро треба да продолжи.

Она што не функционира треба да се промени.

Она што е започнато и е потребно треба да се доврши.

01 НЕЗАВИСЕН ОБВИНИТЕЛ. СИЛНА ИНСТИТУЦИЈА

Еднакви професионални стандарди во секој предмет, без оглед на функцијата, политичката или економската моќ, етничката припадност или јавниот статус на лицата на кои постапката се однесува.

Сакам обвинителот да има силна институција зад себе и сите потребни ресурси за својата одлука да ја донесе врз основа на факти, докази и закон.

02 СИЛЕН ИСТРАЖЕН КАПАЦИТЕТ. „СЛЕДИ ГИ ПАРТЕ“

Ќе се јакне Истражниот центар и неговото функционално поврзување со јавните обвинители, истражителите, финансиските експерти, аналитичарите и дигиталната форензика.

Кога постојат законски услови и реален ризик имотот да биде сокриен, пренесен или отуѓен, мерките за негово обезбедување треба да се иницираат без непотребно одлагање.

ОЈО ГОКК мора да биде подготвено и за криминалот на денешницата: шифрирани комуникации, огромен обем дигитални податоци, криптовалути и сложени механизми за прикривање и трансфер на криминален принос.

03 ОЈО ГОКК НЕ Е ОСТРОВ.

Силно ОЈО ГОКК за мене не значи силен остров во системот, туку институција што го јакне целиот јавнообвинителски систем.

ОЈО ГОКК треба да биде професионален партнер на другите јавни обвинителства – да соработува, да разменува знаење, искуства и добри практики и својата специјализација да ја става во функција на јакнење на целиот јавнообвинителски систем.

Знаењето и искуството стекнати во ОЈО ГОКК треба да бидат достапни на обвинителската мрежа. Кај прекуграничниот финансиски криминал, државната граница не смее да биде практична граница до која завршува финансиската истрага.

ОД ВИЗИЈА КОН СЕКОЈДНЕВНА ПРАКТИКА

ПРОФЕСИОНАЛНОСТ ПРЕД ЛИЧНИОТ АВТОРИТЕТ

АРГУМЕНТ ПРЕД ХИЕРАРХИЈАТА

ТИМ ПРЕД ПОЕДИНЕЦОТ

РЕЗУЛТАТ ПРЕД ФОРМАТА

04 ЛУЃЕ, ЗНАЕЊЕ И ИНСТИТУЦИЈА ШТО УЧИ.

Најважниот ресурс на обвинителството се луѓето. Кадровското екипирање, стручното усовршување и подоброто користење на постојните знаења и вештини ќе бидат важен дел од мојот мандат.

Ќе поттикнувам средина во која консултацијата нема да се доживува како слабост, различното стручно мислење како непослушност, а знаењето стекнато во еден предмет како знаење што му припаѓа само на еден човек.

Современа институција не е онаа што еднаш се модернизирала, туку онаа што има капацитет постојано да учи и да се развива.

05 РЕЗУЛТАТИ ШТО МОЖАТ ДА СЕ ИЗМЕРАТ.

Ефикасноста не е само број на завршени предмети. Ќе се следат времетраењето и старосната структура на предметите, причините за застој, користењето на Истражниот центар, тимското постапување, финансиските истраги и мерките за обезбедување имот.

Транспарентноста не значи да се каже сè, туку навремено да се каже сè што може да се каже, без да се загрозат постапката, доказите, правата на лицата или презумпцијата на невиност.

Довербата не се создава со комуникациска кампања. Таа се заслужува со професионални одлуки, еднакви стандарди, навремено постапување и отчетност.

06 ОД ПРОГРАМА КОН МЕРЛИВИ РЕЗУЛТАТИ.

ПРВА ГОДИНА

Изработка и донесување Стратешки план на ОЈО ГОКК, со конкретни цели, мерки, активности, носители, рокови и показатели.

ВО ТЕКОТ НА МАНДАТОТ

Следење на реализацијата преку годишни оперативни планови, анализа на резултатите и приспособување на приоритетите според реалните потреби на институцијата.

НА КРАЈОТ НА МАНДАТОТ

Програмата да може да се оцени според конкретните, одржливи и мерливи промени што се претворени во секојдневна практика.

Не можам и не треба да ветувам исход на конкретна кривична постапка. Можам да преземам одговорност за создавање услови постапките да се водат професионално и ефикасно, обвинителите да ја имаат потребната поддршка, ресурсите да се користат рационално, а резултатите да се анализираат и транспарентно да се прикажуваат.

На крајот на мандатот не сакам оваа програма да се оценува според тоа колку добро била напишана, туку според тоа колку од неа сме успеале да претвориме во секојдневна практика на ОЈО ГОКК.

ДЕТАЛНА ПРОГРАМА

www.fatonazizi.mk

На официјалната веб-страница www.fatonazizi.mk, на македонски, албански и англиски јазик, достапни се следните содржини :

-
- Биографија (CV) на кандидатот,
 - Скратена верзија на програмата,
 - Детална програма (на **46** страни) и
 - Контакт информации (е-пошта).

2026- 2030

М-р Фатон Азизи

Јавен обвинител

ОЈО за ГОКК

ПРОГРАМА И СТРАТЕГИЈА
за кандидатура за Основен јавен обвинител
на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран
криминал и корупција

Мандатна визија • институционален интегритет • мерливи
резултати

Скопје, 2026 г.

Почитувани колеги,

Одлуката да се кандидирам за Основен јавен обвинител на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција (ОЈО ГОКК) за мене не претставува само одлука за преземање раководна функција. Таа претставува свесно преземање на поголема професионална и институционална одговорност во обвинителството во кое работам, чија работа непосредно ја познавам и во чии предмети, резултати, предизвици и секојдневно функционирање активно учествувам.

Токму поради тоа, оваа Програма не ја засновам на идејата дека со изборот на нов раководител ОЈО ГОКК треба да започне од почеток, ниту дека позитивните промени можат да зависат од волјата и способностите на еден човек. Институциите не се градат преку индивидуален авторитет, туку преку јасни правила, професионални стандарди, функционална организација, институционална меморија и луѓе кои се подготвени одговорно да ја извршуваат својата функција.

ОЈО ГОКК е обвинителство со специфична положба и особено сложена надлежност. Предметите од областа на организираниот криминал, корупцијата, финансискиот криминал, тероризмот и другите тешки форми на криминалитет бараат висок степен на специјализација, професионална независност, истражни капацитети, меѓуинституционална и меѓународна соработка, но и способност за навремено приспособување кон новите форми и методи на криминално дејствување. Оттука, раководењето со ова обвинителство не може да се сведе само на административно управување со предметите и човечките ресурси.

Работејќи во ОЈО ГОКК, имам можност непосредно да ги согледувам неговите капацитети, но и ограничувањата со кои секојдневно се соочува. Го познавам обемот и сложеноста на предметите, притисокот под кој работат јавните обвинители и јавнообвинителската служба, значењето на Истражниот центар, потребата од навремена и функционална соработка со истражните, финансиските и другите надлежни институции, како и високите очекувања што јавноста оправдано ги има од ова обвинителство.

Токму овие сознанија се темелот на мојата кандидатура и на мерките предложени во оваа Програма. Сметам дека секоја промена треба да произлегува од реално утврдена потреба и да има јасна практична цел. Она што функционира добро треба да се зачува и дополнително да се развива, она што покажува слабости треба да се подобри, а таму каде што постојат системски недостатоци треба да се воспостават одржливи решенија што нема да зависат од личноста на раководителот.

Не сметам дека раководителот треба да има одговор за секое прашање, ниту дека квалитетното раководење подразбира концентрирање на сите одлуки кај еден човек. Напротив, силата на ОЈО ГОКК треба да произлегува од стручни и независни јавни обвинители, професионална јавнообвинителска служба, функционален Истражен центар, јасна распределба на одговорностите и систем во кој секој ја знае својата улога и одговорно ја извршува.

Во таков систем, улогата на раководителот е да обезбеди услови во кои професионалноста ќе има предност пред личниот авторитет, аргументот пред хиерархијата, тимската работа пред индивидуализмот, а квалитетот и резултатот пред формалното исполнување на обврските. Раководителот треба да поставува стандарди, да обезбедува координација, да ги препознава и отстранува организациските пречки и, пред сè, да создава услови јавните обвинители да можат независно, стручно и ефикасно да ја вршат својата функција.

Истовремено, професионалната самостојност мора да биде неразделно поврзана со професионалната одговорност. Независноста во постапувањето не значи отсуство на критериуми за квалитет, ефикасност и навременост. Затоа сметам дека ОЈО ГОКК треба да развива култура во која резултатите ќе се анализираат објективно, проблемите ќе се идентификуваат навремено, а стручната дискусија и различното правно мислење ќе се користат како механизам за подобрување на квалитетот на обвинителското постапување.

ОЈО ГОКК не го гледам како изолиран дел од јавнообвинителскиот систем. Напротив, силно специјализирано обвинителство може да биде успешно само доколку е функционално поврзано со јавнообвинителскиот систем во целина и доколку развива професионални и предвидливи односи со другите надлежни институции, притоа доследно зачувувајќи ја својата самостојност и законска надлежност.

Од секој јавен обвинител во државата кој во иднина ќе биде избран во ОЈО ГОКК очекувам да препознае професионален партнер и институција во која неговото претходно знаење и искуство ќе бидат почитувани и искористени. Преминувањето во специјализирано обвинителство не треба да значи почеток од нула, туку надградување на веќе стекнатото професионално искуство со нови знаења, специјализација и работа на најсложените форми на криминалитет.

Воедно, ОЈО ГОКК мора да биде институција која активно ќе соработува со другите јавни обвинителства, ќе разменува знаење, искуства и добри практики и ќе придонесува кон јакнење на капацитетите на јавнообвинителскиот систем во целина. Специјализацијата не треба да создава институционална изолираност, туку повисоко ниво на стручност што ќе биде ставено во функција на целокупниот систем.

Затоа, мојата Програма не ја гледам како збир на ветувања, туку како план за работа и обврска што може да се проверува и оценува. Доколку ја добијам довербата, не очекувам колегите едноставно да ја спроведуваат „мојата визија“. Очекувам преку професионален дијалог, заемна почит и јасна поделба на одговорностите заеднички да изградиме институција во која секој ќе има можност да придонесе, но и обврска да одговара за квалитетот на сопствената работа.

На крајот на мандатот, оваа Програма не треба да се оценува според нејзината формулација, бројот на поставени цели или дадените ветувања. Треба да се оценува според тоа колку од предложените мерки се претворени во конкретна практика, дали постапувањето станало поефикасно и поквалитетно, дали институционалните капацитети се зајакнати и дали ОЈО ГОКК е посилна институција отколку што била на почетокот на мандатот.

Тоа за мене ќе биде вистинското мерило за успехот на раководењето: ОЈО ГОКК кое не зависи од еден човек, туку од силен систем; обвинителство во кое професионалноста, интегритетот, независноста, одговорноста и резултатите претставуваат трајни институционални вредности.

Јавен обвинител
Фатон Азизи

Визија

Мојата визија е ОЈО ГОКК да биде независна, професионална, проактивна и современа институција, способна навремено и ефикасно да одговори на најсложените форми на организиран криминал и корупција и подготвена отворено да одговара за својата работа пред јавноста.

Остварувањето на оваа моја визија го темелам на три меѓусебно поврзани столба:

НЕЗАВИСНОСТ

Независноста на јавното обвинителство не се обезбедува само со нејзино нормативно гарантирање. Таа мора секојдневно да се потврдува преку начинот на кој постапуваме и одлучуваме.

За мене тоа значи еднакви професионални стандарди во секој предмет, без оглед на функцијата, политичката припадност, економската моќ, етничката припадност или јавниот статус на лицата на кои постапката се однесува.

Задачата на Основниот јавен обвинител е да ја почитува самостојноста на јавните обвинители, но истовремено да создаде професионална средина во која обвинителот располага со знаење, стручна и истражна поддршка и институционална заштита за својата одлука да може да ја донесе единствено врз основа на доказите и законот.

ЕФИКАСНОСТ

Ефикасноста не ја разбираам само како број на завршени предмети. Предмет што е брзо завршен, но недоволно истражен, не претставува успех. Истовремено, ниту сложеноста на предметот може да биде оправдување за неоправдано долго постапување. Затоа, ефикасноста мора да се гради преку добро управување со предметите, специјализација, тимска работа, силен Истражен центар, аналитичка и дигитално-форензичка поддршка, паралелни финансиски истраги и навремена соработка со домашните и меѓународните институции.

Целта не е само предметот да биде завршен. Целта е да биде завршен навремено, стручно и врз основа на целосно утврдени факти и обезбедени докази.

ДОВЕРБА

Довербата не може да се побара од јавноста. Таа мора да се заслужи. ОЈО ГОКК постапува во предмети кои по својата природа предизвикуваат исклучителен јавен интерес. Затоа затвореноста не може да биде основен модел на институционална комуникација.

Мојот пристап ќе биде јавноста да го добива максимумот информации што законски може да ги добие, во моментот кога тие информации можат да бидат

соопштени без да се загрози постапката, доказите, правата на лицата опфатени со неа или презумпцијата на невиност. Транспарентноста не значи да се каже сè. Таа значи навремено да се каже сè што може да се каже.

Но довербата не се гради само со комуникација. Таа пред сè се гради со професионални одлуки, еднакви стандарди, навремено постапување и подготвеност институцијата да биде отчетна за сопствените резултати.

Основната цел е создавање институција која ќе биде способна не само да реагира на веќе откриен криминал, туку навремено да ги препознава новите криминални ризици и да развива капацитети за справување со нив.

Од визија кон мерливи резултати

Сметам дека програмата на кандидат за раководител не треба да заврши со неговиот избор. Таа треба да претставува основа врз која по завршувањето на мандатот ќе може да се оцени што навистина е постигнато. Затоа за приоритетите утврдени во оваа програма ќе бидат определени конкретни активности и индикатори преку кои ќе може да се следи нивното остварување.

Не можам и не треба да ветувам исход на конкретна кривична постапка. Можам да преземам одговорност за создавање услови постапките да се водат професионално и ефикасно, обвинителите да ја имаат потребната стручна и истражна поддршка, ресурсите на обвинителството да се користат рационално, а резултатите од работењето да се анализираат и транспарентно да се прикажуваат.

Затоа оваа програма ја разбираам како обврска за начинот на кој би раководел со институцијата, но и како основа за мојата идна отчетност пред колегите, институцијата и јавноста.

НЕЗАВИСНО И ПРОАКТИВНО ОБВИНИТЕЛСТВО

1. Институционална и професионална независност

Независноста на јавното обвинителство е основен предуслов за законито, непристрасно и професионално кривично гонење. Поради природата на предметите во ОЈО ГОКК ова прашање има дополнителна тежина со оглед дека предметите неретко се однесуваат на носители на јавни функции, лица со значителна економска моќ или организирани криминални структури и предизвикуваат висок јавен интерес.

Токму затоа, независноста не ја разбираам само како заштита од непосреден политички или друг надворешен притисок, туку како создавање институционални услови во кои јавниот обвинител може својата одлука да ја

донесе врз основа на фактите, доказите и законот, без страв од последици, но и со целосна професионална одговорност за донесената одлука.

1.1. Самостојност и одговорност на јавниот обвинител

Раководителот на ОЈО ГОКК мора да ја почитува самостојноста на јавниот обвинител во предметот што му е доверен. Но, самостојноста не значи професионална изолираност. Сложеноста на предметите од надлежност на ОЈО ГОКК бара можност за консултација, размена на правни ставови и користење на знаењето и искуството на колегите. Во таа насока ќе поттикнувам професионална средина во која консултацијата нема да се доживува како слабост, а различното стручно мислење како непослушност.

Стручниот колегиум треба да биде место за размена на знаење, разгледување на сложени правни прашања, воедначување на практиката таму каде што тоа е потребно и идентификување системски проблеми во работењето, без навлегување во самостојноста и одговорноста на предметниот јавен обвинител.

1.2. Еднакви професионални стандарди

Еден од најважните предуслови за доверба во ОЈО ГОКК е уверувањето дека исти правила важат за сите.

Приоритет на моето раководење ќе биде градење институционална практика во која одлуката за преземање дејствија, отворање истрага, поднесување обвинение или запирање на постапката ќе произлегува од фактите и доказите, а не од идентитетот, функцијата, политичката и етничката припадност, економската моќ или јавниот статус на лицето на кое се однесува предметот.

Таквиот пристап не треба да биде декларација на раководителот, туку видлив стандард во секојдневното работење на институцијата.

1.3. Заштита од недозволени влијанија

Обвинител кој треба да донесе тешка одлука мора да знае дека институцијата стои зад неговото право таа одлука да ја донесе професионално и независно. Каков било обид за недозволено влијание врз постапувањето на јавен обвинител, без оглед од кого доаѓа, не смее да биде третиран како вообичаен дел од работата или како товар со кој обвинителот треба сам да се справува.

Раководителот има обврска да создаде средина во која ваквите обиди ќе можат да бидат пријавени и соодветно институционално третирани, а обвинителот нема да биде оставен сам да се справува со притисокот.

Во истовреме, најсилната заштита на обвинителската независност останува професионално подготвениот обвинител и добро истражениот предмет.

Одлуката заснована врз закон, проверливи факти и квалитетно обезбедени докази е најсилната основа врз која обвинителот може да го брани својот професионален интегритет.

2. Од реактивно кон проактивно постапување

ОЈО ГОКК не треба единствено да реагира на кривични пријави и информации што другите институции ќе му ги достават. Современите форми на организиран криминал и корупција бараат обвинителство што ги препознава ризиците, ги поврзува информациите и, секогаш кога постојат законски основи, иницира нивна проверка.

Проактивноста не значи отворање предмети врз основа на шпекулации, политички обвинувања или медиумски притисок. Таа подразбира професионална способност релевантната информација навремено да се препознае, провери и оцени.

2.1. Постапување по допрен глас

Информациите објавени во медиумите, истражувачките новинарски стории, јавно достапните документи, извештаите на домашни и меѓународни институции и други законски достапни извори можат да содржат податоци што укажуваат на можно сторување кривично дело од надлежност на ОЈО ГОКК.

Потребно е да се воспостави функционален пристап за нивно следење, селектирање и иницијална правна и фактичка анализа. Целта не е секој јавен навод да стане предмет. Целта е ниту една сериозна и проверлива информација што укажува на кривично дело од надлежност на ОЈО ГОКК да не остане незабележана само затоа што никој формално не поднел кривична пријава.

2.2. Аналитичка функција во служба на обвинителската одлука

Голем дел од информациите релевантни за откривање организиран криминал и корупција веќе постојат во различни институции, регистри, бази на податоци и јавно достапни извори. Предизвикот е тие навремено да бидат препознаени, поврзани и анализирани. Затоа ќе се залагам за јакнење на аналитичката функција во ОЈО ГОКК како непосредна поддршка на јавните обвинители.

Аналитиката треба да овозможи поврзување лица, правни субјекти, имот, финансиски трансакции и други релевантни податоци, препознавање обрасци и врски и подготовка на аналитички производи што ќе му помогнат на обвинителот во планирањето и насочувањето на истрагата. Таа не ја заменува обвинителската проценка, туку ѝ обезбедува подобра фактичка основа.

2.3. Проактивен пристап кон високата корупција

Предметите на висока корупција се меѓу најсложените за откривање и докажување. Кај нив често не постои непосредно оштетено лице кое ќе поднесе кривична пријава, а релевантните податоци можат да бидат распределени меѓу повеќе институции.

Постапувањето во оваа област бара развиени аналитички капацитети, финансиски истраги, брза размена на информации и тесна оперативна соработка со институциите што располагаат со финансиски, имотни, даночни, царински и други релевантни податоци. Фокусот треба да биде насочен кон доказите и криминалниот принос, а не кон јавниот или политичкиот профил на лицето за кое се вршат проверки.

2.4. Аналитичка проверка на физички и правни лица опфатени со санкциски режими на САД

Во рамките на проактивното постапување и аналитичката функција, ОЈО ГОКК треба систематски да ги следи јавно достапните официјални информации за физички и правни лица од Република Северна Македонија кои се санкционирани или јавно означени од надлежни органи на Соединетите Американски Држави. Особено значење имаат официјалните санкциски листи на U.S. Department of the Treasury - Office of Foreign Assets Control (OFAC), вклучително и Specially Designated Nationals and Blocked Persons List (SDN List), како и релевантните јавни означувања на U.S. Department of State.

Самото санкционирање или јавно означување од странски орган не претставува доказ за сторено кривично дело и не може автоматски да биде основ за кривична одговорност согласно домашното законодавство. Меѓутоа, официјално објавените факти, причини и околности што стојат зад таквото означување можат да претставуваат релевантен извор на информација за иницијална аналитичка проверка и за оценка дали постојат домашни факти и индиции што го оправдуваат понатамошното постапување.

Кога таквите информации се однесуваат на корупција, организиран криминал, злоупотреба на јавни средства, влијание врз институционални или правосудни процеси, јавни набавки, перење пари или прикривање имот, проверката, зависно од конкретните околности и законските услови, треба да може да опфати имот и промени во имотната состојба, домашни и странски компании и вистински сопственици, поврзани физички и правни лица, учество во јавни набавки и договори со државни институции, банкарски и други финансиски текови, трансакции со недвижности, средства пренесени на трети лица, како и виртуелни средства и имот во странство.

Посебно внимание треба да се посвети и на правните лица кои се директно опфатени со такви официјални мерки или за кои јавно објавените официјални

информации укажуваат на релевантна сопственичка, управувачка или финансиска поврзаност со санкционирани лица. Секоја конкретна истражна мерка, пристап до податоци, финансиска истрага или постапка за обезбедување имот мора да се презема исклучиво врз основа на домашното законодавство, во рамките на надлежностите на ОЈО ГОКК и со почитување на процесните гаранции.

ОЈО ГОКК не треба да ја презема странската санкциска одлука како домашна обвинителска одлука. Целта е сериозна и проверлива официјална информација од партнерска држава да не остане без професионална домашна анализа. Доколку независната проверка покаже релевантни индиции за кривично дело од надлежност на обвинителството, понатамошното постапување треба да се заснова на самостојно прибрани и проверени докази, а кога природата на предметот го оправдува тоа, паралелно да се разгледаат финансиска истрага, проверка на криминалниот принос и законските механизми за негово обезбедување и конфискација.

Основниот принцип треба да биде: меѓународната санкциска информација не е доказ за вина, но сериозна и проверлива официјална информација не треба да остане без професионална домашна анализа.

2.5. Од информација до обвинителска одлука

Проактивното постапување мора да има јасни професионални стандарди. Ќе се залагам за воспоставување внатрешен пристап што ќе овозможи информациите за можно кривично дело да бидат иницијално анализирани според однапред утврдени критериуми : надлежност на обвинителството, конкретност и проверливост на информацијата, можност за обезбедување дополнителни податоци и постоење индиции што го оправдуваат понатамошното постапување.

На тој начин ќе се намали ризикот од два еднакво неприфатливи исхода и тоа : сериозна информација да остане непроверена или обвинителството да биде вовлечено во постапување врз основа на неосновани шпекулации.

2.6. Приоритизација на сложени предмети од висок јавен и финансиски интерес

Проактивното постапување мора да биде придружено со јасно управување со приоритетите. Во услови на ограничени човечки и технички ресурси, сложените предмети треба да се вреднуваат според објективни критериуми: можната штета врз Буџетот, висината на можната противправна имотна корист, бројот и улогата на вклучените лица и правни субјекти, постоењето организирана структура, прекуграничниот елемент, сложеноста на финансиските текови, ризикот од прикривање или отуѓување имот и можните последици врз функционирањето на институциите.

Посебно внимание заслужуваат сериозни и проверливи информации за можни кривични дела поврзани со носители на јавни функции, управување со значителни јавни средства и други предмети со висок јавен интерес. Самата функција на лицето, висината на износот или медиумската експонираност не претставуваат доказ ниту основ за претпоставка на вина; тие можат да бидат релевантни само во комбинација со конкретни факти и индиции што законски го оправдуваат понатамошното постапување.

Големите и сложени предмети не треба да останат во втор план токму поради нивната сложеност. Кога природата на предметот го бара тоа, на него треба да се насочат соодветен број обвинители, истражители, финансиски експерти, аналитичари и ИТ-стручни лица, со јасно определена истражна стратегија и распределба на задачите.

2.7. Јавните набавки како област на засилен аналитички интерес

Јавните набавки со значителна финансиска вредност, особено во инфраструктурата, градежништвото, здравството, енергетиката, транспортот, информатичките системи и набавката на опрема, бараат развиен капацитет за аналитичко препознавање на ризични модели. Високата вредност на набавката сама по себе не е индиција за криминал, но кога е придружена со конкретни показатели за можна злоупотреба, обвинителството мора да има капацитет тие показатели навремено да ги провери.

Кога постојат законски основи, анализата треба да го опфати целиот циклус на набавката: планирањето, подготовката на техничките услови, конкуренцијата, оценувањето на понудите, склучувањето и изменувањето на договорот, анексите, подизведувачите, реалното извршување и плаќањето. Посебно значење можат да имаат повторливо учество на поврзани економски оператори, сомневања за приспособување на условите, неоправдано ограничување на конкуренцијата, значително зголемување на вредноста преку анекси, сомнителни подизведувачки односи или плаќања што понатаму се пренасочуваат кон поврзани лица и компании.

Во ваквите предмети финансиската анализа не треба да заврши со тендерската документација. Кога е оправдано со доказите, треба да се следи движењето на средствата од Буџетот до договорниот орган, економскиот оператор, подизведувачите, поврзаните компании и конечниот корисник на средствата.

3. Независноста како институционален резултат

Независноста, професионалноста и проактивноста не можат да зависат единствено од личниот интегритет на поединечниот обвинител. Целта е да се создаде систем што му помага на обвинителот да биде независен : пристап до потребните информации, квалитетна стручна и истражна поддршка, можност за

професионална консултација, современи технички средства и јасни правила на постапување.

Мојата задача како Основен јавен обвинител ќе биде да ги обезбедам и развивам тие услови. Раководителот не треба да одлучува наместо обвинителот. Неговата задача е да изгради институција во која обвинителот може и мора да одлучува врз основа на законот, фактите и доказите.

ЕФИКАСНО И СТРУЧНО ОБВИНИТЕЛСТВО

4. Управување со предметите засновано на сложеност, приоритети и резултати

Ефикасноста на ОЈО ГОКК не може да се оценува единствено преку бројот на примени и завршени предмети. Предметите од надлежност на ова обвинителство значително се разликуваат според нивната сложеност, бројот на лица и правни субјекти што ги опфаќаат, обемот и видот на доказниот материјал, потребата од финансиски истраги, меѓународна правна помош, дигитална форензика и други истражни дејствија. Затоа управувањето со работата мора да овозможи реална слика не само за бројот на предметите, туку и за нивната структура, сложеност, старост и фазата во која се наоѓаат.

4.1. Следење на текот на предметите

Ќе се залагам за воспоставување систем на редовно следење на движењето на предметите што ќе овозможи навремено да се идентификуваат причините поради кои определена постапка трае подолго од очекуваното.

Целта на ваквото следење не е влијание врз обвинителската одлука, туку навремено препознавање на причините што го забавуваат постапувањето: недоставени податоци, ненавремени вештачења, меѓународна правна помош, недостиг на истражни или стручни капацитети, обемна анализа на дигитални докази или други објективни и субјективни причини.

Кога причината за застојот е институционална, обврска на раководителот е да преземе мерки за нејзино отстранување.

4.2. Посебно следење на старите предмети

Долготрајноста на постапките негативно влијае врз нивната ефикасност, врз правата на лицата опфатени со постапката и врз довербата во институцијата. Поради тоа, старосната структура на предметите треба редовно да се анализира, а за предметите кај кои постапувањето трае подолго да се утврдуваат конкретните причини за застој и, кога е возможно, да се применат соодветни мерки за нивно надминување.

Не сметам дека старите предмети треба да се „затвораат“ заради подобрување на статистиката. Целта е да се утврдат причините за нивното траење и да се создадат услови обвинителот да донесе законита и квалитетна одлука во разумен рок.

4.3. Тимско постапување во сложени предмети

Обемните предмети на организиран криминал и корупција сè поретко можат ефикасно да се водат како работа на еден обвинител кој самостојно треба да управува со сите аспекти на истрагата. Во зависност од сложеноста на

конкретниот предмет, ќе се поттикнува формирање тимови во кои задачите ќе бидат јасно распределени, а постапувањето координирано.

Тимот може да вклучува повеќе јавни обвинители, истражители, стручни соработници, аналитичари, финансиски експерти и лица со знаења од дигиталната форензика и други специјализирани области.

Тимската работа не ја разградува одговорноста. Напротив, јасното определување на улогите треба да овозможи секој член на тимот да знае за кој дел од работата е одговорен, а предметниот обвинител да ја задржи целосната слика и одговорноста за обвинителската одлука.

4.4. Case Task Force за најсложените предмети

За предметите со исклучителна сложеност ќе се поттикнува формирање посебен координиран тим – Case Task Force – под раководство на предметниот јавен обвинител. Таквиот пристап е особено оправдан кога предметот опфаќа голем број осомничени, повеќе правни лица, значителни финансиски трансакции, меѓународен елемент, криптирани комуникации, виртуелни средства или сложени дигитални докази.

Основната работна логика треба да биде: „еден предмет – еден одговорен обвинител – еден координиран истражен тим“. За секој таков предмет треба да постои практичен план што ќе утврди што треба да се докаже, кои докази се потребни, кои институции треба да бидат вклучени, кои финансиски и дигитални траги треба да се следат и кој член на тимот е одговорен за конкретната задача.

5. Специјализација според структурата на криминалитетот

Специјализацијата е неопходна за обвинителство надлежно за најсложените форми на криминал. Таа овозможува стекнување специфични знаења, следење на развојот на одделни облици на криминалитет и создавање обвинители со практично искуство во конкретни области. Во ОЈО ГОКК јавните обвинители, во зависност од состојбата со криминалитетот, надлежностите на обвинителството и расположливиот број јавни обвинители, се распоредени во специјализирани одделенија.

Мојата цел нема да биде создавање организациски единици заради самата организација, туку постојната специјализација да даде поголема оперативна вредност.

5.1. Одделение за гонење кривични дела сторени од лица со полициски овластувања и припадници на затворската полиција

Специфичната законска положба и надлежност на ова одделение бараат да се обезбедат услови за целосно независно, стручно и ефикасно постапување. Особено внимание ќе биде посветено на кадровска, истражна и стручна поддршка на Одделението, како и на обезбедување услови што ќе им овозможуваат на

обвинителите да постапуваат без каква било зависност од институциите во кои работат лицата чие постапување е предмет на проверка или истрага.

5.2. Одделение за гонење кривични дела од областа на тероризам

Тероризмот и сродните безбедносни закани бараат високо ниво на специјализација, навремена размена на информации и континуирана домашна и меѓународна соработка. Во оваа област ќе се поттикнува континуирано стручно усовршување на обвинителите, развивање на аналитичките капацитети и натамошно јакнење на оперативна координација со надлежните домашни органи и меѓународни партнери, со цел навремено препознавање и процесуирање на кривичните дела од оваа област.

5.3. Одделение за гонење кривични дела од областа на корупција и економски криминал

Предметите од областа на корупцијата и економскиот криминал бараат особено развиени капацитети за анализа на финансиски текови, деловни односи, сопственички структури и имот. Затоа развојот на ова одделение треба непосредно да се поврзе со јакнењето на капацитетите за финансиски истраги, аналитичката поддршка и пристапот до податоците со кои располагаат другите надлежни институции.

Во рамките на оваа специјализација треба да се развива продлабочено знаење и за јавни набавки, проверка на имот и сопственички структури, перење пари преку недвижности и градежништво, како и за користење виртуелни средства во финансиски криминал.

5.4. Специјализација со размена на знаење

Специјализацијата не смее да доведе до создавање затворени организациски целини во кои знаењето и искуството остануваат ограничени на мал број обвинители. Ќе се поттикнува размена на искуства меѓу одделенијата, заедничко разгледување на правни и практични прашања што се преклопуваат и внатрешен пренос на знаење стекнато преку сложени предмети, обуки и меѓународна соработка.

На тој начин индивидуалното искуство ќе се претвора во институционално знаење.

Истовремено, состојбата со криминалитетот не е статична. Поради тоа, структурата и функционирањето на одделенијата треба периодично да се анализираат во однос на промените во видовите и сложеноста на криминалот, обемот на предметите и расположливите човечки ресурси.

6. Истражниот центар како оперативно јадро на истрагата

Јавниот обвинител ја раководи истрагата, но сложената истрага не може ефикасно да ја спроведе без квалитетна истражна, аналитичка, финансиска и техничка поддршка.

Затоа развојот на Истражниот центар го сметам за еден од клучните предуслови за натамошно јакнење на ОЈО ГОКК.

6.1. Мултидисциплинарна поддршка на обвинителот

Истражниот центар треба да се развива како функционална целина во која, согласно потребите на предметот, обвинителот ќе може да добие поддршка од истражители со различни специјалности, финансиски експерти, аналитичари и лица со знаења од областа на дигиталната форензика.

Целта е уште во раната фаза на сложениот предмет да може да се формира тим што ќе ја согледа истрагата од повеќе аспекти и ќе овозможи правилно планирање на истражните дејствија.

6.2. Кадровско и стручно јакнење на Истражниот центар

Развојот на Истражниот центар не треба да започнува со ново утврдување на потребите кои во значителен дел веќе се идентификувани. Потребно е започнатите процеси да се доведат до нивна целосна реализација.

Со новата систематизација на работните места во јавнообвинителската служба, подготвена врз основа на спроведената Функционална анализа, предвидено е кадровско јакнење на Истражниот центар со профили што треба да обезбедат посеопфатна истражна, аналитичка и стручна поддршка на јавните обвинители.

Истражниот центар во моментов располага со 29 истражители при што дел од нив се ангажирани со времен мандат согласно член 50 од ЗКП, што дополнително ја нагласува потребата од градење стабилен и долгорочно одржлив истражен капацитет.

Еден од моите приоритети ќе биде, по донесувањето на систематизацијата, предвидените работни места да не останат само нормативно утврдени, туку, во рамките на расположливите финансиски средства и законските можности, постепено и плански да се пополнуваат согласно реалните приоритети на обвинителството.

Посебен приоритет ќе биде кадровското јакнење на Истражниот центар во областа на финансиските истраги. Работните места за десет финансиски експерти веќе се предвидени во новата систематизација, изработена врз основа на спроведената Функционална анализа. Во рамките на законските надлежности на

Основниот јавен обвинител, ќе ги преземам потребните активности овој веќе започнат процес да биде доведен до реализација.

6.3. Од прибирање податоци кон истражна анализа

Улогата на Истражниот центар не треба да се сведе на техничко прибирање на податоци по налог на обвинителот. Неговата додадена вредност треба да биде во способноста прибраните податоци да се поврзат, анализираат и претворат во информација корисна за насочување на истрагата. Тоа подразбира развивање капацитети за анализа на врски меѓу лица и правни субјекти, финансиски текови, имот, комуникации и други податоци релевантни за конкретниот предмет.

6.4. Криминалистичко-аналитичка и cross-case анализа

Во сложените предмети аналитичката поддршка треба да овозможи визуелно и фактичко поврзување на лица, компании, вистински сопственици, банкарски сметки, недвижности, телефонски броеви, електронски комуникации, виртуелни паричници и трансакции. На тој начин истрагата се поместува од разгледување изолирани настани кон разбирање на целата мрежа и улогата на секој субјект во неа.

Во законски дозволени рамки, со строги правила за пристап и заштита на податоците, аналитичката функција треба да овозможува и препознавање релевантни врски меѓу различни предмети. Cross-case анализата не ја заменува доказната постапка, туку му помага на обвинителот да препознае повторливи лица, компании, финансиски канали и криминални модели што бараат понатамошна проверка.

7. Финансиската истрага како составен дел од кривичната истрага

Организираниот криминал и голем дел од коруптивните кривични дела се мотивирани од стекнување имотна корист. Кривичното гонење што завршува само со утврдување на одговорноста на сторителот, а криминалниот принос останува недопрен, не ја остварува во целост својата цел. Затоа, кога природата на предметот и расположливите информации укажуваат на стекната противправна имотна корист, финансиската истрага треба да започне што е можно порано и да се води паралелно со кривичната истрага.

ОЈО ГОКК веќе располага со значајно искуство во финансиските истраги и обезбедувањето и конфискацијата на криминалниот принос. Резултатите од изминатите години покажуваат дека овој пристап дава конкретен ефект. Следниот чекор треба да биде натамошно јакнење на овие капацитети и нивно доследно користење во сите предмети во кои природата на криминалната активност го оправдува тоа.

7.1. Следење на криминалниот принос

Финансиската истрага треба да овозможи навремено идентификување на имотот и финансиските текови поврзани со криминалната активност, вклучително и кога имотот е пренесуван, прикриван или формално се води на други лица или правни субјекти. Затоа е неопходна тесна соработка меѓу обвинителот, финансиските експерти, истражителите и институциите што располагаат со релевантните податоци.

7.2. Навремено обезбедување на имотот

Успешната конфискација во голема мера зависи од тоа дали имотот е идентификуван и обезбеден во вистинскиот момент.

Поради тоа, уште при планирањето на истрагата треба да се оценува потребата од преземање законски мерки за обезбедување на имотот за кој постојат основи дека претставува принос од криминал или може да биде предмет на конфискација.

7.3. Перење пари

Кога фактите и доказите упатуваат на прикривање, трансформирање или внесување на криминалниот принос во легалните финансиски текови, истрагата не треба да се ограничи само на предикативното кривично дело, кога постојат основи за истражување и на перењето пари.

Развивањето на капацитетите за откривање и докажување перење пари ќе биде непосредно поврзано со јакнењето на финансиските и аналитичките капацитети на Истражниот центар и со ефикасната домашна и меѓународна размена на финансиски информации.

7.4. Имотни истраги и значително несразмерно зголемување на имотот

Следењето на криминалниот принос мора да биде поврзано и со способноста навремено да се препознае значително несразмерно зголемување на имотот во однос на познатите законски и пријавени приходи. Таквата околност сама по себе не значи дека имотот има криминално потекло, но кога е придружена со конкретни законски релевантни индиции, може да претставува основа за продлабочена финансиска и имотна анализа.

Кога постојат законски услови, анализата треба да ги опфати законските приходи, недвижниот и подвижниот имот, банкарските трансакции, уделите во компании, вистинската сопственост, имотот пренесен на поврзани лица, вложувањата во градежништво и недвижности, средствата во странство и виртуелните средства.

Целта не е создавање општ систем на неосновани проверки на граѓаните, туку навремено користење на законските инструменти во конкретни предмети

во кои фактите и доказите го оправдуваат тоа, со цел криминалниот принос да биде идентификуван пред да биде сокриен, трансформиран или пренесен.

7.5. Законот за конфискација на имот во граѓанска постапка како дополнителен механизам

Во системот за поврат на имот особено значење има Законот за конфискација на имот во граѓанска постапка, објавен во „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 53/2024. Законот ја уредува постапката за прибирање податоци и докази за постоење имот чие стекнување не може да се докаже дека е од законски извори, мерките за негово обезбедување, постапката за конфискација и меѓународната соработка.

Овој механизам не треба да се гледа како замена за кривичната конфискација, туку како дополнителен инструмент во системот за оневозможување корист од имот што, во постапка и под услови утврдени со закон, не може да се оправда со законски извори.

ОЈО ГОКК треба, во рамките на својата надлежност, навремено да ги препознава предметите во кои фактите за имотот можат да бидат релевантни и за примената на овој закон и да обезбедува функционална размена на информации со надлежните институции. Тоа не значи преземање на надлежностите на Управата за финансиска полиција, Државното правобранителство или надлежниот граѓански суд, туку координирано користење на законските механизми од секоја институција во рамките на нејзината надлежност.

Воедно, примената на граѓанската конфискација мора да биде поврзана со целосно почитување на процесните гаранции, правото на сопственост, правата на совесните трети лица и судската контрола. Силниот механизам за поврат на имот е одржлив само ако е истовремено ефикасен и правно предвидлив.

7.6. Перење пари преку недвижности, градежништво и сложени деловни структури

Современото перење пари често не завршува во банкарскиот систем, туку продолжува преку вложување во недвижности, градежни проекти, удели во компании, фиктивни заеми, фиктивни фактури, трансакции меѓу поврзани лица и сложени сопственички структури. Овие дејности сами по себе се законски и не смеат да се третираат како сомнителни; истражниот интерес настанува само кога конкретни факти укажуваат дека се користат за прикривање, трансформација или интеграција на криминален принос.

Кога тоа е оправдано со доказите, финансиската истрага треба да го следи целиот пат на средствата: од изворот на криминалниот приход, преку сметки, компании и посредници, до конечниот имот или инвестиција во која средствата се претворени.

7.7. Виртуелни средства, криптовалути, менувачници и нови финансиски канали

ОЈО ГОКК треба значително да ги зајакне активностите за откривање и истражување перење пари преку виртуелни средства. Криптовалутите, дигиталните паричници, домашните и странските даватели на услуги поврзани со виртуелни средства, P2P и OTC трансакциите, stablecoins и други нови механизми за пренос на вредност можат да бидат користени за брзо преместување и прикривање на финансиски средства преку повеќе јурисдикции.

Посебен аналитички интерес претставуваат точките на премин меѓу готовината, традиционалниот финансиски систем и виртуелните средства: готовина → банкарска сметка или менувачко работење → давател на услуги поврзани со виртуелни средства → дигитален паричник → странска платформа → друг паричник → повторна конверзија во фиат средства → недвижност, компанија или друг имот.

Класичните менувачници и давателите на услуги поврзани со виртуелни средства не треба автоматски да се означуваат како „нерегулирана зона“. Ризикот произлегува од можната злоупотреба на различни регулаторни режими, прекуграничното движење на средствата, користењето посредници и брзината со која технологијата создава нови модели на трансакции. Затоа е потребна тесна координација со институциите надлежни за финансиско разузнавање, финансиски надзор и откривање финансиски криминал.

Во оваа област обвинителството мора да биде подготвено не само да утврди дека средствата биле претворени во криптовалута, туку и да ја продолжи истрагата по нивната конверзија и да го идентификува крајниот корисник и имотот во кој тие на крај се претвориле.

7.8. Од blockchain трансакција до реален имот

Blockchain анализата треба да стане практична компонента на финансиската истрага во предметите во кои се појавуваат виртуелни средства. Потребно е развивање знаење за идентификација и атрибуција на дигитални паричници, следење на движењето меѓу адреси, користење exchanges, cross-chain трансфери и точките на конверзија меѓу виртуелни и традиционални средства.

Крајното прашање не е само каде се движела криптовалутата, туку кој реално ги контролира средствата и во што е претворена имотната корист. Затоа blockchain tracing треба да се поврзува со банкарски податоци, сопственички структури, недвижности, компании и имот во земјата и странство.

8. Ефикасност што може да се измери

Ефикасноста на ОЈО ГОКК мора да се следи преку показатели што даваат реална слика за постапувањето, а не само преку бројот на примени и завршени предмети.

Ќе се следат старосната структура и времетраењето на предметите, причините за застој, користењето на тимското постапување и капацитетите на Истражниот центар, како и финансиските истраги и мерките за обезбедување имот.

Овие показатели нема да служат за механичко рангирање на обвинителите или создавање притисок за донесување определен вид одлука. Нивната цел е раководството навремено да препознае каде постојат системски пречки и каде треба да се насочат човечките, стручните и техничките ресурси.

Ефикасноста не ја гледам како производство на поголем број одлуки, туку како способност на институцијата навремено да донесе квалитетна и законита обвинителска одлука, заснована на целосно истражени факти и обезбедени докази.

СИЛНА И СОВРЕМЕНА ИНСТИТУЦИЈА

9. Луѓето како носители на институционалниот капацитет

Квалитетот на работата на ОЈО ГОКК не зависи само од бројот и стручноста на јавните обвинители. Зад секој сложен предмет стои работа на стручни соработници, истражители, финансиски експерти, аналитичари, информатички и административни кадри и други вработени без чија поддршка обвинителот не може ефикасно да ја извршува својата функција.

Затоа човечките ресурси не ги гледам само како кадровско прашање, туку како еден од основните институционални капацитети на обвинителството.

9.1. Планско кадровско екипирање

Кадровските потреби треба да произлегуваат од реалниот обем и структура на работата, а не само од формално утврдениот број на работни места.

Потребата од планско кадровско екипирање е особено изразена имајќи предвид дека ОЈО ГОКК во моментот функционира со помалку од 45% од предвидениот капацитет на јавнообвинителската служба. Непополнетоста на работните места не претставува само кадровски недостаток, туку непосредно влијае врз распределбата на работата, оптовареноста на постојните вработени и можноста организациските единици целосно да ги извршуваат своите функции.

По донесувањето на новата систематизација, приоритетите за пополнување на работните места ќе се определуваат врз основа на функционалните потреби на обвинителството, со посебно внимание на оние позиции чија непополнетост непосредно го отежнува постапувањето по предметите.

Паралелно со потребата од соодветен број јавни обвинители, особено значајно е јакнењето на стручната и административната служба и Истражниот центар, бидејќи целта треба да биде обвинителот што поголем дел од своето време да го посвети на работата што бара обвинителска проценка и одлука, а за останатите аспекти на предметот да располага со соодветна стручна поддршка.

9.2. Јасна улога и одговорност

Функционалната организација не зависи само од бројот на вработените, туку и од јасната распределба на улогите и одговорностите. Секој вработен треба да знае кои задачи произлегуваат од неговото работно место, за кои резултати одговара и како неговата работа се поврзува со работата на другите организациски единици.

Јасното разграничување на надлежностите не треба да создава административни бариери меѓу организациските единици. Напротив, тоа треба

да овозможи подобра координација, полесно препознавање на одговорноста и поефикасно користење на расположливите човечки ресурси.

9.3. Континуиран професионален развој

Континуираниот професионален развој треба да биде поврзан со реалните потреби што произлегуваат од предметното работење и со промените во формите и методите на организираниот криминал и корупцијата.

Ќе се поттикнува специјализирана едукација во областите во кои ОЈО ГОКК има надлежност и во оние во кои практиката покажува потреба од дополнително знаење, особено во финансиските истраги, дигиталните докази, меѓународната правна соработка и примената на современи истражни техники.

Посебна програма на континуирана специјализација треба да опфати анализа на јавни набавки, финансиски истраги и конфискација, blockchain tracing, виртуелни средства, криптирани комуникации и современи типологии на перење пари.

Посебно ќе се поттикнува учеството во специјализирани домашни и меѓународни обуки и активности што непосредно одговараат на потребите на предметното работење, а стекнатите знаења и искуства ќе се вклучуваат во системот на институционален пренос на знаење.

9.4. Институционална меморија и пренос на знаење

Знаењето стекнато во работата на сложени предмети не смее да остане исклучиво индивидуално знаење на обвинителот, истражителот или стручниот работник кој непосредно постапувал. Ова е особено значајно во специјализирано обвинителство, каде искуството од конкретни истраги, примената на определени истражни техники, меѓународната соработка и работата со специфични видови докази претставуваат вреден институционален ресурс.

Ќе се поттикнува систематско споделување на релевантните професионални искуства и добри практики преку стручните колегиуми, работни средби и други форми на внатрешна размена на знаење, со цел искуството стекнато во еден предмет да може да биде корисно и во идното постапување.

Посебно внимание ќе се посвети на преносот на знаење меѓу поiskusните и помладите колеги, како и при промена на работното место, заминување од институцијата или промена на составот на тимовите, за да се намали зависноста на институцијата од знаењето концентрирано кај поединци.

Целта е ОЈО ГОКК да гради сопствена институционална меморија – знаењето и искуството создадени во институцијата да остануваат нејзин ресурс и да претставуваат основа за натамошен професионален развој.

9.5. Култура на професионална соработка

Раководењето со институцијата не го разбирам како еднонасочно задавање задачи. Јавните обвинители и вработените кои секојдневно ги извршуваат работните процеси најчесто први ги препознаваат нивните слабости, непотребните административни оптоварувања и можностите за подобрување.

Затоа ќе поттикнувам внатрешна комуникација во која проблемите можат отворено да се посочат, а предлозите за подобрување да бидат разгледани без оглед на тоа од кое работно место доаѓаат.

Одговорноста на раководителот е да донесува одлуки. Но квалитетот на тие одлуки е поголем кога тие се темелат и на знаењето и искуството што веќе постојат во институцијата.

10. Дигитално обвинителство

Современото гонење на организираниот криминал и корупцијата е невозможно без современа технологија. Дигитализацијата, сепак, не ја разбирам како замена на хартијата со електронски документ. Таа треба да овозможи побрзо постапување, подобра достапност и анализа на информациите, намалување на административното оптоварување и поквалитетно управување со работата.

10.1. Податоците како алатка за управување

ОЈО ГОКК треба во секој момент да може да располага со точни и ажурирани податоци за сопственото работење. Податоците за приливот и завршувањето на предметите, нивната старосна структура, фазата на постапување, видовите криминалитет и други релевантни показатели треба постепено да се обезбедуваат системски, а не преку дополнително рачно прибирање од различни извори.

Таквите податоци не се потребни само за статистичко известување. Тие треба да бидат основа за управувачки одлуки, планирање на човечките ресурси, препознавање на трендовите и проценка на идните потреби на обвинителството.

10.2. Дигитални докази

Сè поголем дел од доказниот материјал во сложените кривични постапки е во дигитална форма. Затоа ОЈО ГОКК мора континуирано да ги развива техничките и стручните капацитети за прием, чување, обработка, пребарување и анализа на голем обем дигитални податоци, со цел зачувување на нивниот интегритет и доказна вредност.

Јакнењето на дигиталната форензика треба да биде непосредно поврзано со работата на јавните обвинители, истражителите и аналитичарите, а не да претставува изолирана техничка функција.

ОЈО ГОКК веќе располага со специјализирана опрема и софтверски алатки за дигитална форензика, обезбедени и преку меѓународна и донаторска поддршка. Затоа приоритет не треба да биде само натамошното техничко унапредување, туку и обезбедувањето континуитет во лиценцирањето, одржувањето и стручното користење на веќе воспоставените капацитети.

Техничкиот капацитет има вистинска вредност само доколку институцијата може континуирано и стручно да го користи.

10.3. Електронска размена на информации

Брзината на истрагата често зависи од брзината со која обвинителот ќе ја добие потребната информација. Ќе се залагам за натамошно развивање безбедни механизми за електронска размена и, каде што постојат законски и технички услови, непосреден пристап до податоците на институциите релевантни за истрагите.

Целта е времето на обвинителот и истражителот да се користи за анализа и истрага, а не за административно чекање на податоци што веќе постојат во друга институција.

10.4. Криптирани комуникации и дигитална трага на виртуелни средства

SKY ECC, EncroChat и другите криптирани комуникациски системи покажуваат дека организираниот криминал брзо ги приспособува комуникациските алатки. ОЈО ГОКК треба да располага со знаење за законито прибавување, прием, обработка и оценување на ваков доказан материјал, со посебно внимание на автентичноста, интегритетот, идентификацијата на корисникот, chain of custody и поврзувањето на дигиталната комуникација со други независни докази.

Истиот стандард треба да се применува и на дигиталната трага на виртуелните средства. Техничката blockchain анализа има доказна вредност само ако е правилно документирана, разбирлива за обвинителот и судот и поврзана со конкретно лице, трансакција или имот преку законито обезбедени докази.

Целта е дигиталниот материјал да не остане само оперативна информација, туку да биде претворен во квалитетен, проверлив и одржлив доказ пред суд.

11. Безбедност на информациите и интегритет на институцијата

ОЈО ГОКК располага со информации чиј неовластен пристап или предвремено објавување може да загрози истрага, да овозможи уништување или прикривање докази, да ги повреди правата на лицата опфатени со постапката или да ја наруши довербата во институцијата.

Затоа безбедноста на информациите мора да биде составен дел од секој работен процес.

11.1. Пристап според службена потреба

Пристапот до информации и документација треба да биде организиран согласно работните надлежности и реалната службена потреба. Информациските системи треба, каде што е технички применливо, да овозможуваат соодветна идентификација на корисникот и евиденција на пристапот и преземените активности.

Целта не е создавање атмосфера на недоверба меѓу вработените, туку заштита и на предметот и на секој вработен кој законито постапува со информациите.

11.2. Јасни процедури за постапување со информации и документи

Безбедноста не може да зависи само од индивидуалното внимание. Потребни се јасни и применливи процедури за прием, движење, користење, умножување, доставување, архивирање и уништување на документацијата, како и за постапување со електронските податоци и носителите на дигитални докази.

Процедурите треба да обезбедат соодветно ниво на заштита, без притоа непотребно да ги усложнуваат и забавуваат работните процеси.

11.3. Континуитет на работењето

Институција со надлежности како ОЈО ГОКК мора да биде подготвена да продолжи да ги извршува клучните функции и во случај на технички дефект, безбедносен инцидент или друга непредвидена состојба.

Поради тоа, заштитата и резервното чување на податоците, планирањето на продолжувањето на критичните работни процеси и јасното постапување во случај на инцидент треба да бидат дел од системот на институционална безбедност.

12. Современа институција што постојано учи

Модернизацијата не е проект што еднаш ќе заврши. Технологијата ќе се менува, ќе се појавуваат нови облици на криминал, ќе се менуваат потребните професионални профили и методите на истрага.

Затоа целта на моето раководење нема да биде ОЈО ГОКК само да набави современа опрема или да пополни определен број работни места, туку да развие способност навремено да ги препознавапромените во криминалитетот и сопствените институционални потреби и навремено да ги приспособува своите капацитети и начинот на работа.

Современа институција не е онаа што еднаш се модернизирала, туку онаа што има капацитет постојано да се развива.

ФУНКЦИОНАЛНА МЕЃУИНСТИТУЦИОНАЛНА И МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА

13. Соработка насочена кон резултат

ОЈО ГОКК не може самостојно да одговори на сложените форми на организиран криминал и корупција. Откривањето, истражувањето и докажувањето на овие кривични дела зависи од квалитетот на соработката со институциите што располагаат со оперативни сознанија, податоци, специјализирани знаења и законски надлежности неопходни за водење на постапката.

Затоа меѓуинституционалната соработка не ја разбираам како формално исполнување на обврските за размена на информации, туку како функционално партнерство во кое секоја институција, во рамките на своите законски надлежности, навремено го дава придонесот потребен за успешно водење на постапката.

Постојните механизми и форма на соработка треба континуирано да се оценуваат според нивната практична функционалност. Онаму каде што практиката покажува застои, нејасни надлежности или непотребни административни чекори, ќе иницирам нивно надминување преку конкретни оперативни решенија.

Успешноста на соработката нема да ја мерам според бројот на потпишани протоколи, туку според тоа дали тие функционираат кога се потребни во конкретен предмет.

13.1. Оперативна соработка со органите за откривање и истражување

Квалитетната истрага бара навремена и континуирана комуникација меѓу јавниот обвинител и органите што преземаат дејствија по негови наредби и насоки.

Особено кај сложените предмети, соработката не треба да започне дури откако ќе се појави потреба од конкретно дејствие. Јавниот обвинител треба навремено да биде вклучен во насочувањето на постапувањето, а членовите на тимот да имаат јасна претстава за целта на дејствијата, приоритетите и доказите што треба да се обезбедат.

Ќе се залагам за практична координација и редовна работна комуникација со Министерството за внатрешни работи, Управата за финансиска полиција, Царинската управа и другите органи кои, согласно своите надлежности, учествуваат во откривањето и истражувањето на кривичните дела од надлежност на ОЈО ГОКК. Кога непостапувањето или неоправданото одолжување од страна на друг орган ја попречува истрагата, ќе ги користам законските механизми што му стојат на располагање на раководителот за проблемот да биде соодветно институционално разрешен.

Кога предмет започнат во друго основно јавно обвинителство, поради утврдените околности преминува во надлежност на ОЈО ГОКК, ќе се поттикнува, кога тоа е оправдано индиректно вклучување на обвинителот кој дотогаш постапувал во тимот што ќе продолжи со предметот. На тој начин ќе се зачува стекнатото знаење за предметот, ќе се обезбеди континуитет во постапувањето и ќе се јакне професионалната соработка во обвинителската мрежа.

Кај најсложените предмети ќе се поттикнува работа во заеднички или координирани тимови, со јасно определени задачи и одговорности на секој од вклучените органи.

13.2. Брза размена на податоци

Информации релевантни за предметите на ОЈО ГОКК се наоѓаат во повеќе државни регистри, евиденции и информациски системи. Долгото административно прибирање на податоци кои веќе постојат во друга институција непотребно го продолжува постапувањето и троши истражни ресурси.

Затоа ќе се залагам, во рамките на законските и техничките можности, за развивање безбедни механизми за побрза електронска размена и пристап до податоците што се неопходни за постапувањето на јавните обвинители. Дополнително, имајќи го предвид искуството на ОЈО ГОКК со непосреден електронски пристап до податоци од определени институции, ќе се поттикнува споделување на стекнатото искуство и, каде што постојат правни и технички можности, поддршка за воспоставување соодветни механизми и во другите јавни обвинителства. Побрзиот пристап до релевантни податоци не треба да биде предност само на едно обвинителство, туку капацитет што постепено ќе се развива во јавнообвинителскиот систем.

Пристапот до податоците мора истовремено да биде проследен со јасни правила за нивно користење, евиденција на пристапот и соодветни механизми за заштита.

13.3. Соработка во борбата против корупцијата и економскиот криминал

Ефикасното откривање на корупцијата и економскиот криминал бара поврзување на информации кои поединечно може да не укажуваат на кривично дело, но анализирани заедно можат да откријат финансиски текови, имотни несразмери, поврзани правни субјекти или други релевантни околности.

Затоа ќе се залагам за продлабочување на оперативната соработка со институциите што располагаат со финансиски, даночни, имотни, царински, деловни и други податоци релевантни за истрагите.

Посебно значење има соработката со Државната комисија за спречување на корупцијата. Информациите и иницијативите што ги доставува оваа институција

треба навремено да бидат разгледувани и по нив да се постапува согласно кривично-правните стандарди и расположливите докази.

Различните институционални надлежности не треба да бидат причина за меѓусебно префрлање на одговорноста, туку основа за јасно разграничување на улогите и професионална соработка.

13.4. Координација во финансиските истраги и повратот на имот

Финансиските истраги бараат функционална и навремена соработка со Управата за финансиско разузнавање, Управата за финансиска полиција, Управата за јавни приходи, Царинската управа, Народната банка, Државната комисија за спречување на корупцијата, Канцеларијата за поврат на имот и другите надлежни институции, секоја строго во рамките на своите законски овластувања.

Целта е релевантната информација да не останува изолирана во институцијата што ја поседува. Кога постои законска основа, потребно е таа навремено да биде ставена во функција на истрагата, идентификацијата и обезбедувањето на имотот и меѓународната соработка за негов поврат.

Меѓуинституционалната координација особено треба да се тестира во практиката на сложените предмети: дали барањата се јасни, дали податоците се доставуваат навремено, дали постојат технички пречки и дали надлежностите се доволно прецизно разграничени. Проблемите што се повторуваат треба да се решаваат системски, а не предмет по предмет.

14. Меѓународна соработка како составен дел од истрагата

Организираниот криминал одамна не ги следи државните граници. Финансиските средства можат за кратко време да бидат пренесени во друга држава, дигиталните докази да се наоѓаат на сервери надвор од земјата, а сторителите, сведоците, имотот и доказите да бидат распределени во повеќе јурисдикции.

Поради тоа, меѓународната соработка не треба да се третира како дополнителна активност што започнува откако домашната истрага ќе најде на странски елемент. Кај предметите со транснационална компонента таа треба да биде дел од планирањето на истрагата уште од нејзината рана фаза.

14.1. Навремена меѓународна правна помош

Кога доказите, лицата или имотот се наоѓаат во странство, навременото подготвување и доставување на барањата за меѓународна правна помош може суштински да влијае врз траењето и успехот на постапката.

Ќе поттикнувам рано идентификување на потребата од меѓународна соработка и квалитетна подготовка на барањата, со цел да се намалат

дополнителните барања, потребата од дообјаснувања и други причини за непотребно одолжување.

14.2. Директна обвинителска соработка

Покрај формалните механизми на меѓународна правна помош, ќе поттикнувам користење на расположливите форми на непосредна обвинителска соработка и комуникација со странските надлежни органи, како и со релевантните европски и меѓународни мрежи, во рамките на законските можности.

Непосредната професионална комуникација може значително да придонесе за подобро планирање на истрагата, правилно формулирање на барањата и координирање на дејствијата што треба да се преземат во повеќе држави.

14.2.1. Eurojust, Europol и европските механизми за оперативна координација

Во предметите со прекугранична компонента треба поинтензивно да се користат можностите за координација преку Eurojust и, зависно од природата на предметот и надлежностите, оперативната и аналитичката поддршка на Europol. Кога постојат законски услови и практична потреба, треба да се користат и заеднички истражни тимови, како и другите расположливи механизми за непосредна размена на информации и докази.

Меѓународниот елемент треба да се идентификува уште при планирањето на истрагата: каде се лицата, сметките, компаниите, серверите, виртуелните средства и имотот. Раното планирање овозможува навремено обезбедување на доказите и ја намалува можноста финансиските средства да бидат префрлени или прикриени пред надлежните органи да реагираат.

14.3. Заеднички истражни тимови

Кај сложени предмети во кои криминалната активност се одвива во повеќе држави, ќе се залагам за користење на заеднички истражни тимови секогаш кога таквиот пристап е правновозможен и може да овозможи побрзо обезбедување и размена на докази и подобра координација меѓу надлежните органи.

Искуствата стекнати преку заедничките истражни тимови и други форми на меѓународна соработка ќе се вклучуваат во системот на институционален пренос на знаење.

14.4. Следење на криминалниот принос надвор од државата

Меѓународната соработка е особено значајна кај финансиските истраги. Кога постојат индикации дека имотот стекнат со кривично дело е пренесен, инвестиран или прикриен во странство, активностите за негово идентификување

и обезбедување треба да започнат навремено и паралелно со останатите истражни дејствија.

Целта е државната граница да не претставува практична граница до која завршува финансиската истрага.

15. Партнерство со јасна одговорност

Меѓуинституционалната соработка не ја намалува одговорноста на ОЈО ГОКК за обвинителската одлука.

Јавниот обвинител ја раководи постапката и е должен критички да ги оценува информациите и доказите што ги добива од другите институции. Истовремено, другите органи треба навремено и професионално да ги извршуваат дејствијата од нивна надлежност.

Добрата соработка затоа не подразбира бришење на институционалните граници, туку нивно јасно разбирање.

Соработката е успешна кога секоја институција ја знае својата улога, ја презема својата одговорност и навремено го дава својот придонес кон заедничката цел – законито и ефикасно откривање и гонење на криминалот.

ОТВОРЕНО, ОТЧЕТНО И ДОСТАПНО ОБВИНИТЕЛСТВО

16. Транспарентноста како институционален принцип

ОЈО ГОКК постапува во предмети кои по својата природа предизвикуваат висок јавен интерес. Одлуките на обвинителството можат да се однесуваат на носители на јавни функции, организирани криминални структури, значителен јавен имот и прашања кои непосредно влијаат врз довербата на граѓаните во владеењето на правото.

Поради тоа, комуникацијата со јавноста не ја сметам за дополнителна активност на обвинителството, туку за составен дел од неговата институционална одговорност. Транспарентноста, сепак, има јасни граници. Остварувањето на интересот на јавноста за информирање не смее да ја загрози истрагата, да влијае врз обезбедувањето на доказите, да ги повреди правата на лицата опфатени со постапката, да ја наруши презумпцијата на невиност или да ги изложи жртвите и сведоците.

Затоа мојот принцип ќе биде едноставен : Јавноста треба навремено да го добие максимумот информации што можат законски да бидат соопштени, без да се загрози постапката и правата на лицата опфатени со неа.

16.1. Проактивно и навремено информирање

Институцијата не треба да комуницира само тогаш кога е принудена да одговори на веќе создадени шпекулации или јавен притисок.

За предметите од значителен јавен интерес, во рамките на законските можности, информациите треба да се соопштуваат навремено, точно и разбирливо.

Проактивната комуникација особено е важна кога отсуството на официјални информации создава простор за ширење неточни или нецелосни податоци и погрешна претстава за постапувањето на обвинителството.

Брзината на информирањето, сепак, никогаш не смее да биде на штета на точноста.

16.2. Разбирлива институционална комуникација

Јавноста не треба само да знае дека обвинителството донело одлука. Кога природата и фазата на постапката го дозволуваат тоа, треба да може да разбере што таа одлука значи.

Правниот јазик е неопходен во обвинителските акти, но институционалната комуникација со граѓаните треба да биде јасна и разбирлива, без непотребна стручна терминологија и без поедноставување што би ја нарушило точноста на информацијата.

Целта не е обвинителството да ја убедува јавноста дека секоја негова одлука е правилна. Целта е јавноста да располага со доволно точни информации за да може да разбере што обвинителството направило и во кои законски рамки постапувало.

Како раководител, ќе се залагам транспарентната институционална комуникација да придонесува и за заштита на професионалниот интегритет на јавните обвинители. Кога обвинителска одлука заснована на утврдените факти, доказите и применливото право е изложена на неоснован јавен притисок, институцијата нема да го остави предметниот обвинител сам да го носи тој товар. Во границите што ги дозволува постапката, јавноста ќе добие навремено и стручно објаснување за правната основа и причините за донесената одлука.

17. Професионален и еднаков однос кон медиумите

Новинарите имаат значајна улога во пренесувањето на информациите за работата на обвинителството до јавноста. Професионалната комуникација со медиумите затоа е во интерес и на институцијата и на граѓаните.

17.1. Еднаква достапност на информациите

Информациите од јавен карактер не треба да зависат од медиумот што ги бара, од неговата уредувачка политика или од односот што го има кон обвинителството.

Ќе се залагам за еднаков професионален третман на медиумите и доследна практика на доставување информации за предметите од јавен интерес, во границите што ги дозволуваат законот и конкретната постапка.

17.2. Предметниот обвинител како стручен глас

Портпаролот има значајна улога во координирањето и професионалното водење на институционалната комуникација, но во определени случаи стручниот глас на предметниот обвинител може дополнително да придонесе за точно и целосно информирање на јавноста.

Во случаи во кои природата на предметот и фазата на постапката го дозволуваат тоа, а постои потреба од стручно објаснување, ќе поттикнувам учество и на предметните обвинители во комуникацијата со јавноста, со соодветна координација и почитување на правилата за јавнообвинителска комуникација.

На тој начин јавноста ќе има можност релевантните правни и фактички аспекти на постапувањето да ги слушне од обвинителот кој непосредно го познава предметот.

Тоа истовремено подразбира и одговорност: јавниот настап мора да биде професионален, заснован на факти и ослободен од лични квалификации,

претпоставки и сè што би можело да влијае врз правата на учесниците во постапката.

18. Отчетност за резултатите

Транспарентноста не треба да се сведува на информирање за поединечни медиумски експонирани предмети.

Јавноста има право да добие и поширока слика за тоа како работи институцијата: со каков обем на предмети постапува, во кои области на криминалитетот постапува, со какви ресурси располага, кои системски проблеми ги препознава и какви резултати постигнува.

18.1. Податоци што објаснуваат, а не само статистика

Редовното известување за работата треба постепено да се развива од едноставно прикажување бројки кон анализа што овозможува тие бројки да се разберат.

Бројот на предмети сам по себе не кажува доволно за работата на ОЈО ГОКК. Потребно е, каде што расположливите податоци го овозможуваат тоа, тие да се стават во контекст на сложеноста и структурата на предметите, нивното времетраење, видовите криминалитет и резултатите од преземените активности.

Посебно значење ќе има следењето и соодветното прикажување на резултатите од финансиските истраги, мерките за обезбедување имот и конфискацијата, бидејќи тие се значаен показател за ефикасноста во борбата против организираниот криминал и корупцијата.

18.2. Отчетност и за она што не функционира

Отчетноста не значи институцијата да ги соопштува само своите успеси.

Кога постојат системски проблеми што ја ограничуваат ефикасноста на ОЈО ГОКК – кадровски, финансиски, технички, просторни или поврзани со соработката со други институции – тие треба јасно да бидат идентификувани и да се преземат соодветни активности за нивно надминување.

Отвореното посочување на проблемот не ја слабеет институцијата. Напротив, создава основа тој да биде решен и овозможува објективно да се оцени за што обвинителството може самостојно да преземе одговорност, а за чие надминување е потребно постапување и на други надлежни органи.

19. Достапност за граѓаните

За најголем дел од граѓаните контактот со обвинителството не започнува со голем предмет од јавен интерес, туку со конкретна потреба – поднесување пријава, доставување информација, остварување право или добивање известување.

Начинот на кој институцијата постапува во тој контакт непосредно влијае врз довербата во неа.

19.1. Јасни канали за доставување информации и пријави

Граѓаните треба јасно да знаат на кој начин можат да достават кривична пријава, информација или друг поднесок до обвинителството и што можат да очекуваат по неговото доставување.

Ќе се залагам за тоа достапните канали за комуникација да бидат јасно објаснети, функционални и прилагодени на современите начини на комуникација, со соодветни механизми за заштита на податоците и идентитетот на лицата кога тоа е потребно.

Исто така, граѓаните треба лесно да можат да ги најдат основните практични информации за надлежноста на обвинителството, начинот на поднесување поднесоци и остварувањето на своите права пред институцијата.

19.2. Жртвата не е само извор на доказ

Посебно внимание мора да се посвети на односот кон жртвите на кривичните дела.

Кај трговијата со луѓе, сексуалната експлоатација, насилните форми на организиран криминал и другите предмети што вклучуваат особено ранливи, начинот на кој институцијата комуницира со жртвата може да биде значаен и за нејзината заштита и за успешноста на постапката.

Постапувањето треба да биде професионално, со почитување на достоинството и правата на жртвата, избегнување на непотребна повторна виктимизација и користење на расположливите механизми за заштита.

Специјализацијата и обуката на обвинителите и другите лица кои непосредно работат со особено ранливи жртви ќе бидат важен дел од овој пристап, со цел тие да располагаат не само со потребното правно знаење, туку и со вештини за комуникација и постапување што одговараат на специфичните потреби на жртвата.

20. Довербата како резултат

Не сметам дека довербата во ОЈО ГОКК може да се зголеми со комуникациска кампања.

Ниту една прес-конференција, соопштение или јавен настап не може долгорочно да ја замени професионалната и навремена работа.

Комуникацијата може да ѝ помогне на јавноста да ја разбере работата на обвинителството. Довербата, меѓутоа, се создава кога граѓаните гледаат дека институцијата постапува доследно и според исти професионални и правни

стандарди, дека одлуките ги темели на закон и докази, дека не избегнува сложени и чувствителни предмети и дека е подготвена да даде отчет за сопственото работење.

Затоа транспарентноста за мене нема да биде цел сама по себе. Целта е ОЈО ГОКК да работи на начин што заслужува доверба, а транспарентноста да ѝ овозможи на јавноста тоа да го види.

УПРАВУВАЊЕ ЗАСНОВАНО НА ПЛАНИРАЊЕ, РЕСУРСИ И МЕРЛИВИ РЕЗУЛТАТИ

21. Од функционална анализа до функционална институција

Добрата организација не започнува со бројот на работни места, туку со јасно утврдување на функциите што институцијата треба да ги извршува, процесите преку кои тие се остваруваат и човечките ресурси што се потребни за нивно ефикасно извршување.

ОЈО ГОКК веќе има направено значаен чекор во преиспитувањето на сопствената организација преку спроведената Функционална анализа, со која се идентификувани кадровските, организациските и функционалните потреби на обвинителството и се поставени основите за ново уредување на работните места. Врз основа на нејзините наоди и препораки се подготвени новите акти за систематизација на работните места.

Сметам дека овој процес не треба повторно да започнува со нови анализи на веќе идентификуваните проблеми. Следниот чекор е утврдените потреби да се претворат во реален институционален капацитет, односно довршување на започнатиот процес и претворање на новата организациска поставеност во функционален капацитет на обвинителството.

21.1. Реализација на новите систематизации

Во рамките на законските надлежности на Основниот јавен обвинител на ОЈО ГОКК ќе се пристапи кон донесување на актите за систематизација за кои е надлежен, а во однос на актите што ги донесува Јавниот обвинител на Република Северна Македонија по предлог на Основниот јавен обвинител на ОЈО ГОКК, ќе се обезбеди навремено и аргументирано предлагање на кадровските потреби на обвинителството.

Самото донесување на актите нема да го сметам за завршување на процесот.

Целта е работните места утврдени врз основа на реалните функционални потреби постепено и плански да се пополнуваат, со приоритет на позициите чија непополнетост непосредно влијае врз способноста на обвинителството да постапува ефикасно по предметите.

Посебен приоритет ќе имаат капацитетите на Истражниот центар, стручната поддршка на јавните обвинители и специјализираните профили потребни за финансиски истраги, аналитика и работа со дигитални докази, како и испразнетите административни места.

21.2. Примена на новата законска рамка за јавнообвинителските службеници

Примената на новиот Закон за јавнообвинителските службеници претставува можност кадровското управување да не се сведе само на формално усогласување на актите, туку да се воспостави систем што подобро ќе одговара на реалните потреби на обвинителството.

Во тој процес ќе се залагам за јасно дефинирани работни места и одговорности, објективни критериуми за професионален развој, континуирано стручно усовршување и подобро поврзување на човечките ресурси со работните процеси и приоритетите на ОЈО ГОКК.

Новата систематизација ќе ја сметам за успешна не кога ќе биде донесена, туку кога ќе покаже дека овозможува подобра распределба на работата, поголема стручна поддршка на обвинителите и поефикасно функционирање на институцијата. Систематизацијата има вредност само ако работните места што се покажале како неопходни се пополнат и ако луѓето што ќе ги пополнат станат функционален дел од работните процеси.

22. Стратешко планирање – од тековно управување кон јасна насока на развој

ОЈО ГОКК во моментов нема сопствен Стратешки план. Потребата од стратешко планирање е препознаена подолг период и сметам дека повеќе не треба да остане само констатирана потреба.

Институција со надлежности, сложеност и јавна одговорност какви што има ОЈО ГОКК мора да има јасна претстава каде сака да биде по четири години, кои се нејзините приоритети, кои ресурси се потребни за нивно остварување и според кои показатели ќе се оценува напредокот.

Затоа една од конкретните обврски што ги преземам со оваа програма е:

во првата година од мандатот да биде изработен и донесен Стратешки план на ОЈО ГОКК.

22.1. Стратешки план што ќе се применува

Стратешкиот план не треба да биде документ изработен заради исполнување формална обврска. Тој треба да произлезе од реалната состојба во обвинителството, Функционалната анализа, структурата и движењето на криминалитетот, кадровските и техничките капацитети, резултатите од работењето и проблемите идентификувани во практиката.

Во неговата подготовка треба да бидат вклучени јавните обвинители и релевантните делови од службата, бидејќи луѓето што непосредно ги извршуваат работните процеси најдобро можат да ги препознаат и проблемите и можните

решенија. За секоја стратешка цел ќе бидат определени мерки и активности, носители, рокови и показатели за следење на реализацијата.

22.2. Годишни оперативни планови

Стратешките цели ќе се преточуваат во годишни оперативни планови.

На тој начин долгорочната визија ќе се поврзе со конкретната работа што треба да се реализира во текот на секоја година, а напредокот ќе може редовно да се следи.

Она што не е реализирано нема автоматски да се префрла од една во друга година. Ќе се анализира причината за нереализацијата и, зависно од неа, ќе се определат корективни мерки или ќе се преиспита поставената цел.

23. Буџетот како инструмент за остварување на приоритетите

Ниту една програма не може да се реализира ако поставените цели не се поврзани со ресурсите потребни за нивно остварување. Затоа буџетското планирање треба да произлегува од реалните приоритети на обвинителството.

Кадровското екипирање, развојот на Истражниот центар, финансиските и аналитичките капацитети, дигиталната форензика, информациската безбедност, опремата и соодветните услови за работа бараат финансиски средства што треба навремено и аргументирано да се планираат.

Обврска на раководителот е потребите на институцијата да ги претвори во јасно образложени буџетски барања и пред надлежните органи да може да покаже не само што бара ОЈО ГОКК, туку зошто е потребно и каков институционален резултат треба да произведе тој ресурс.

Истовремено, инсистирањето на соодветни финансиски средства мора да биде проследено со одговорно и рационално користење на средствата што институцијата ги добива.

24. Управување со ризиците

Работата на ОЈО ГОКК е изложена на различни ризици : недоволни човечки ресурси, технички и безбедносни ризици, зависност од навремено постапување на други институции, долготрајни постапки, голем обем дигитални докази, меѓународни постапки, ризици за доверливоста на информациите и други фактори што можат да влијаат врз резултатите.

Добро управување не значи да се реагира дури кога проблемот ќе настане.

Во рамките на стратешкото и оперативното планирање ќе се воспостави пристап за навремено идентификување на клучните институционални ризици, проценка на нивното можно влијание и определување мерки за нивно намалување.

Целта е раководството да може навремено да препознае што може да го попречи остварувањето на поставените цели и да реагира пред ризикот да се претвори во проблем.

25. Програма чија реализација може да се измери

Оваа програма не треба да заврши со изборот на Основен јавен обвинител. Таа треба да биде документ кон кој ќе можеме да се вратиме по една, две или четири години и објективно да утврдиме што од преземените обврски е реализирано. Поради тоа, реализацијата на програмата ќе се следи преку однапред определени показатели.

Меѓу нив, зависно од поставените цели, ќе бидат:

- донесување и реализација на Стратешкиот план и годишните оперативни планови;
- реализација на новите систематизации и степенот на пополнетост на приоритетните работни места;
- јакнење и користење на капацитетите на Истражниот центар;
- ангажирање и функционално вклучување на финансиските експерти;
- старосната структура на предметите и причините за нивното подолго траење;
- примена на тимско постапување кај сложените предмети;
- финансиски истраги и навремено преземени мерки за обезбедување имот;
- развојот на аналитичките и дигитално-форензичките капацитети;
- реализацијата на стручните обуки и преносот на стекнатото знаење;
- функционалноста на механизмите за меѓуинституционална и меѓународна соработка;
- навременоста и квалитетот на информирањето на јавноста.
- структурата и исходот на предметите оформени по допрен глас, особено во областите на висока корупција и значителен јавен интерес, без нивниот број да се користи како квота за успешност;
- бројот на паралелни финансиски истраги и вредноста на идентификуваниот, привремено обезбедениот и правосилно конфискуваниот имот;
- користењето на механизмите поврзани со Законот за конфискација на имот во граѓанска постапка во предмети релевантни за ОЈО ГОКК, во рамките на законските надлежности;
- аналитичките проверки и сложените предмети поврзани со јавни набавки и значителни буџетски средства, при што статистиката нема да претпоставува вина или исход;
- предметите во кои се појавуваат виртуелни средства, blockchain анализа, криптирани комуникации или други сложени дигитални докази;

- реализацијата на мерките со кои ОЈО ГОКК одговара на релевантните наоди и препораки на Европската комисија за кадровски, финансиски, технички и истражни капацитети.

Овие показатели нема да служат за создавање привид на успешност преку статистика. Тие треба да покажат дали институцијата реално го зголемува својот капацитет и дали проблемите што сме ги идентификувале се намалуваат.

25.1. Годишна оценка на реализацијата

На крајот на секоја година ќе се прави оценка на реализацијата на програмските и стратешките цели. Ќе се утврдува што е реализирано, што не е реализирано и од кои причини, кои проблеми се појавиле во текот на работата и дали е потребно приспособување на активностите.

Сметам дека отчетноста на раководителот не треба да започне на крајот на мандатот.

Раководител кој бара резултати од институцијата мора да биде подготвен резултатите од сопственото раководење да ги направи мерливи и видливи.

26. Одговорност за континуитет и развој

Раководењето со ОЈО ГОКК не треба да се мери според бројот на нови идеи што ќе бидат прогласени за „реформи“. Институцијата веќе има започнати процеси, изработена Функционална анализа, подготвени нови систематизации и идентификувани кадровски, технички и организациски потреби. Одговорното раководење подразбира тие процеси да не бидат напуштени само затоа што се започнати претходно.

Она што е добро треба да продолжи. Она што не функционира треба да се промени. Она што е започнато и е потребно треба да се доврши. Истовремено, институцијата мора да има способност да препознава нови потреби и да се приспособува на промените во криминалитетот, технологијата и општеството.

Континуитетот не значи отсуство на промени. Тоа значи институцијата да не започнува од почеток со секоја промена на раководството, туку секој следен мандат да ја надградува основата што веќе е создадена.

27. Европските наоди и препораки како мерлива реформска рамка

Европската интеграција не ја гледам како формално повикување на европски стандарди, туку како обврска утврдените слабости да се претвораат во конкретни институционални мерки. За ОЈО ГОКК особено се релевантни наодите што се однесуваат на независноста и автономијата на обвинителството, високата корупција, човечките и финансиските ресурси, финансиските истраги, конфискацијата, јавните набавки и техничките капацитети.

27.1. Наоди од Извештајот на Европската комисија за владеење на правото за 2026 година

Во „2026 Rule of Law Report – Country Chapter on the rule of law situation in North Macedonia“, објавен на 17 јули 2026 година, Европската комисија укажува дека недоволните буџетски средства ја поткопуваат автономијата на обвинителството. Во делот за борбата против корупцијата се констатира дека доцнењата во судските постапки, ретките правосилни осуди и ограничените ресурси го попречуваат создавањето силен резултат кај предметите на висока корупција.

Комисијата посебно наведува дека ефикасноста на Јавното обвинителство и на ОЈО ГОКК во борбата против корупцијата е погодена од растечкиот обем на работа, недоволниот број јавни обвинители, застарената техничка опрема и недоволните финансиски ресурси. Истовремено, јавните набавки и натаму се идентификуваат како област со висок корупциски ризик.

Овие наоди директно се поврзуваат со мерките во оваа Програма: кадровско и стручно јакнење на Истражниот центар, пополнување на обвинителските и стручните капацитети, развивање аналитичка и дигитално-

форензичка функција, приоритет на сложените предмети, финансиски истраги и засилен аналитички пристап кон јавните набавки.

27.2. Релевантни препораки од последниот објавен годишен Извештај за проширување

Во моментот на подготовката на оваа Програма, последниот официјално објавен годишен Enlargement Report за Северна Македонија е „North Macedonia Report 2025“, објавен од Европската комисија на 4 ноември 2025 година. За 2026 година Европската комисија го има објавено наведениот Извештај за владеење на правото, поради што во Програмата јасно ги разграничувам овие два документи.

Од препораките и наодите на North Macedonia Report 2025 за работата на ОЈО ГОКК особено се релевантни:

- подобрување на резултатите во предметите на висока корупција преку навремени, професионални, транспарентни и проактивни истраги и гонење, како и поефикасен поврат на криминален имот;
- користење конфискација на криминален имот, вклучително и value-based, проширена и конфискација од трети лица, кога се исполнети законските услови;
- обезбедување доволни човечки и финансиски ресурси, вклучително и финансиски експерти, за Јавното обвинителство и ОЈО ГОКК;
- поголем број паралелни финансиски истраги, проследени, кога е оправдано, со замрзнување и конфискација на имот;
- зајакнување на контролите кај јавните набавки, подобро следење на неправилности, судири на интереси и измамнички практики и подобра координација меѓу клучните институции.

Овие европски насоки не ги третирам како надворешна листа на обврски, туку како дополнителна мерлива рамка за проверка дали реформите што ги предлага оваа Програма даваат практичен резултат.

27.3. Од препорака до конкретна програмска мерка

За секој релевантен европски наод или препорака треба да може да се покаже конкретен институционален одговор. Недоволните човечки ресурси треба да се адресираат преку реализација на систематизацијата и пополнување на приоритетните работни места; слабостите во финансиските истраги преку финансиски експерти и стандарден паралелен финансиски пристап; ризиците во јавните набавки преку аналитичка функција и проактивно постапување; а слабостите во конфискацијата преку рано идентификување, обезбедување и следење на имотот и користење на сите законски механизми, вклучително и граѓанската конфискација.

Напредокот во спроведувањето на овие мерки треба да се оценува годишно во рамките на Стратешкиот план и годишните оперативни планови. На тој начин

европските извештаи нема да останат само предмет на институционален одговор, туку ќе се користат како дополнителен извор за утврдување приоритети и мерење на реалниот напредок на ОЈО ГОКК.

Референтна основа за овој дел се: Законот за конфискација на имот во граѓанска постапка („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 53/2024), European Commission – 2026 Rule of Law Report, Country Chapter on North Macedonia (17.07.2026) и European Commission – North Macedonia Report 2025 (04.11.2025).

Почитувани колеги,

Со оваа програма не Ви нудам ветување дека еден човек може сам да ги реши сите проблеми и предизвици со кои се соочува ОЈО ГОКК. Напротив, сметам дека обвинителство со ваква надлежност, одговорност и општествено значење не може и не треба да зависи од волјата, авторитетот или способностите на еден поединец. Успехот на институцијата мора да биде резултат на професионалноста, знаењето, интегритетот и заедничката работа на сите јавни обвинители и вработени во неа.

Затоа, мојата определба е за начин на раководење во кој професионалноста ќе има предност пред личниот авторитет, аргументот пред хиерархијата, тимската работа пред индивидуалниот пристап, а резултатот пред формата. Раководењето со ОЈО ГОКК, според мене, не значи само организирање и распределување на работата, туку пред сè создавање услови секој јавен обвинител самостојно, стручно, ефикасно и одговорно да ја извршува својата функција.

ОЈО ГОКК го познавам како јавен обвинител кој работи во ова обвинителство. Ги познавам неговите човечки и професионални капацитети, начинот на функционирање, предизвиците со кои секојдневно се соочуваат јавните обвинители и стручната служба, но и објективните ограничувања што влијаат врз ефикасноста на постапувањето. Токму затоа, мојата визија не се темели на апстрактни организациски решенија, туку на практично искуство и непосредно познавање на институцијата.

Истовремено, уверен сум дека во ОЈО ГОКК веќе постои значителен професионален потенцијал врз кој може и мора да се гради. Целта не треба да биде создавање институција од почеток, туку унапредување на она што функционира, коригирање на утврдените слабости и воспоставување механизми што ќе обезбедат поголема ефикасност, отчетност, координација и професионална независност.

Доколку ја добијам Вашата доверба, функцијата раководител нема да ја разбираам како позиција од која еднострано се определува начинот на работа на другите, туку како дополнителна професионална одговорност. Раководителот треба да постави јасни стандарди, да обезбеди еднакви услови за работа, да ја поттикнува професионалната иницијатива и да презема одговорност за функционирањето на обвинителството како целина.

Мојата задача нема да биде од Вас да барам да ја спроведувате мојата лична визија, туку заеднички да изградиме јасна и остварлива институционална визија за развојот на ОЈО ГОКК. Визија во која секој јавен обвинител ќе знае што се

очекува од него, но истовремено ќе има професионална слобода и институционална поддршка при донесувањето на обвинителските одлуки во рамките на Уставот, законите и сопственото стручно убедување.

Особено значајно ќе биде да изградиме работна средина во која различното стручно мислење нема да се доживува како проблем, туку како можност за донесување поквалитетни одлуки; во која сложените предмети ќе бидат предмет на професионална дискусија и размена на искуства; и во која знаењето и искуството на секој обвинител ќе претставуваат ресурс на целото обвинителство.

Од ОЈО ГОКК јавноста оправдано очекува висок степен на професионалност, интегритет, независност и резултати, особено имајќи ја предвид природата на кривичните дела што се во негова надлежност. Таквите очекувања не можат да се исполнат со декларативни заложби. Тие бараат континуирана работа, добра организација, соодветна специјализација, меѓусебна координација и подготвеност институцијата критички да ги оценува сопствените резултати и постојано да го унапредува своето работење.

Затоа, оваа програма за мене не претставува само документ потребен во постапката за избор. Таа претставува обврска за начинот на кој би раководел со обвинителството и мерило според кое треба да се оценува мојата работа доколку ја добијам Вашата доверба.

На крајот на мандатот не очекувам оваа програма да се оценува според тоа колку добро била напишана, ниту според бројот на поставените цели, туку според тоа колку од преземените обврски сме успеале да ги претвориме во конкретни, одржливи и мерливи промени во секојдневното работење на ОЈО ГОКК.

Само на тој начин довербата што би ми била дадена ќе биде оправдана, а ОЈО ГОКК ќе може да продолжи да се развива како стручно, ефикасно, независно, одговорно и институционално силно јавно обвинителство, способно да одговори на најсложените форми на организиран криминал и корупција.

**ОСНОВНО ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО ЗА ГОНЕЊЕ НА ОРГАНИЗИРАН
КРИМИНАЛ И КОРУПЦИЈА**

ЈАВНО ОБВИНИТЕЛСТВО НА
РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА И РАЗВОЈ
на Основното јавно обвинителство за гонење на
организиран криминал и корупција

ТРАЈЧЕ ПЕЛИВАНОВ

кандидат за

**Основен јавен обвинител на Основното јавно обвинителство за гонење на
за организиран криминал и корупција**

за период 2026 -2030 година

„Од случај до систем.

Од сторител до криминална мрежа.

Од криминална корист до конфискација.

Од поединечни резултати до силна институција.“

Скопје, октомври 2026 година

ВОВЕД

Обвинителство кое го разбира криминалот на XXI век

Организираниот криминал и корупцијата одамна не се појави што може да се разберат само преку сторителот, кривичното дело и неговата непосредна последица.

Современиот организиран криминал е мрежа. Тој има финансиски текови, посредници, компании, банкарски сметки, недвижности, дигитални траги, фиктивни договори, поврзани лица, транснационални врски и механизми за прикривање на вистинскиот сопственик на имотот. Корупцијата, пак, сè почесто не се појавува како едноставно давање или примање поткуп, туку како систем во кој јавната функција, приватниот интерес и криминалната корист се преплетуваат.

Затоа, современото обвинителство не смее да биде институција која само реагира на веќе извршено кривично дело. Тоа мора да биде институција која го препознава системот зад кривичното дело.

Токму затоа оваа програма не се темели на ветување за „поголем број предмети“, туку на поинаков начин на работа.

Целта е да се изгради обвинителство кое ќе истражува кој стои зад криминалот, како е организиран, како се движи незаконски стекнатата корист, каде завршуваат парите и имотот и како тие средства повторно се внесуваат во легалната економија.

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција треба да стане институција во која сложеноста на предметот нема да биде пречка, туку причина за подобра организација.

Оваа програма поаѓа од едно едноставно начело:

Криминалот мора да се гони како систем, а не само како поединечен настан.

I. ВИЗИЈА

Визијата на оваа програма е создавање на **независно, професионално, ефикасно, специјализирано и технолошки современо обвинителство**, способно да ги истражува најсложените форми на организиран криминал и висока корупција и, подеднакво важно, да ја следи и одзема криминалната корист.

Тоа значи дека успехот на обвинителството нема да се мери само според бројот на поднесени обвиненија. Успехот ќе се мери според тоа дали предметот е целосно истражен, дали е откриена целата криминална структура, дали е утврден финансискиот интерес, дали е спречено пренесувањето на имотот, дали е обезбеден доказниот материјал и дали на крајот криминалната корист е одземена.

Во оваа смисла, основната филозофија на програмата е: **Трагајќи по вистината: Каде завршуваат парите?.**

Но „Трагајќи по вистината: Каде завршуваат парите“ не е само слоган. Тоа е методологија.

II. МИСИЈА

Мисијата на ОЈО за гонење на организиран криминал и корупција е доследна примена на законите, заштита на јавниот интерес и ефикасно кривично гонење на најтешките облици на криминал, со целосно почитување на човековите права, презумпцијата на невиност и правото на фер постапка.

Обвинителството мора истовремено да биде:

- строго кон криминалот,
- независно кон политичките и другите влијанија,
- професионално во постапувањето и
- одговорно пред јавноста.

Ниту една институција на кривичниот прогон не може да биде силна ако нејзината независност се заменува со селективност.

Затоа оваа програма не предлага обвинителство кое ќе биде „поостро“ по секоја цена. Предлага обвинителство кое ќе биде **посилно затоа што ќе биде попрофесионално.**

III. ОСНОВЕН ПРИНЦИП: КРИМИНАЛОТ НЕ СМЕЕ ДА СЕ ИСПЛАТИ

Најважната промена што треба да се направи е промената на начинот на размислување.

Доколку организирана криминална група заработи милиони, а истрагата заврши само со затворска казна за дел од сторителите, борбата против криминалот останува нецелосна. Криминалната организација може да изгуби еден член, но да го задржи капиталот. А капиталот е моќта на криминалната организација.

Затоа борбата против организираниот криминал мора да има две паралелни линии: **кривично гонење на сторителите и финансиско гонење на криминалната корист.**

Тоа значи дека уште во раната фаза на предметот треба да се постави прашањето: „Што заработиле од криминалот?“ А потоа: „Каде се тие средства?“ И конечно: „Како ќе обезбедиме тие средства да не исчезнат пред да заврши постапката?“

IV. ПРАВНА И МЕЃУНАРОДНА ОСНОВА НА ПРОГРАМАТА

Работата на обвинителството мора да се темели на националното законодавство, но современата борба против организираниот криминал не може да се одвои од европските и меѓународните стандарди.

Програмата концептуално се потпира на вредностите и организациските практики на Канцеларијата на европскиот јавен обвинител (ЕППО), прилагодени на пошироката надлежност на ОЈО ГОКК, како и на Насоките на Обединетите нации за улогата на обвинителите, препораките и прирачниците на UNODC за борба против организираниот криминал и искуствата на специјализираните обвинителства во Хрватска, Романија и Обединетото Кралство. Програмата ги зема предвид и обврските на државата од Реформската агенда во рамките на Планот за раст за Западен Балкан, како и реформските приоритети во областите на владеењето на правото, борбата против корупцијата и организираниот криминал, поврзани со поглавјата 23 и 24 од процесот на пристапување кон Европската Унија.

Затоа оваа програма ги зема предвид, меѓу другото, стандардите содржани во Конвенцијата на Обединетите нации против транснационалниот организиран криминал – UNTOC, Конвенцијата на ООН против корупцијата – UNCAC, конвенциите на Советот на Европа за перење пари, конфискација и корупција, Будимпештанската конвенција за компјутерски криминал и нејзиниот Втор дополнителен протокол, како и стандардите развиени преку MONEYVAL и GRECO.

Во европскиот контекст особено значајна е **Директивата (ЕУ) 2024/1260 за поврат и конфискација на имот**. Таа ја поставува модерната логика според која за одредени сериозни кривични дела треба да се спроведуваат истраги за следење и идентификација на имотот паралелно со кривичната истрага. Европскиот пристап опфаќа замрзнување, конфискација, конфискација од трети лица и подобра/нужна прекугранична соработка.

За борбата против перењето пари, важен европски репер е **Директивата (ЕУ) 2018/1673 за борба против перењето пари преку кривичното право**, чија консолидирана верзија е актуелна од 19 мај 2024 година. Нејзиниот пристап ја нагласува потребата перењето пари да се третира како сериозно самостојно кривично-правно прашање и да се олесни прекуграничната соработка.

Во предмети што ги засегаат финансиските интереси на Европската Унија, релевантна е и **Директивата (ЕУ) 2017/1371 – PIF Directive**, додека за прекугранично признавање на одлуките за замрзнување и конфискација особено значење има **Регулативата (ЕУ) 2018/1805**.

Овие инструменти не се претставуваат како директно применливи домашни прописи, туку како **европски стандарди и репери за унапредување на националното законодавство, институционалната практика и капацитетите на обвинителството**.

V. ПРЕДИЗВИКОТ: ОД КЛАСИЧНА ИСТРАГА КОН ФИНАНСИСКА ИСТРАГА

Еден од најголемите предизвици е фактот што криминалните структури стануваат финансиски пософистицирани побрзо од институционалните механизми за нивно следење. Затоа финансиската истрага не смее да биде додаток кон кривичната истрага. Таа мора да стане нејзин составен дел. Во секој сериозен предмет на организиран криминал треба да се развива финансиски профил.

Тој профил треба да одговори на прашања како што се:

1. Од кои извори потекнуваат средствата?
2. Кои се банкарските сметки?
3. Кои компании се користат?
4. Кој е вистинскиот сопственик?
5. Кои лица се формални сопственици, а кои реално управуваат?
6. Какви недвижности се стекнати?
7. Кои возила, удели, хартии од вредност или други средства се поседуваат?
8. Дали имотот е префрлен на роднини или други трети лица?
9. Дали постојат трансакции во странство?
10. Дали се користат готовина, крипто-валути или други алтернативни канали?

И најважно: **Дали постои разумно објаснување за разликата меѓу законскиот приход и фактичкиот имотен стандард?**

VI. ФИНАНСИСКА ИСТРАГА КАКО СТАНДАРД НА РАБОТА

Во иднина, кај предметите со значителна економска корист, финансиската истрага треба да се отвора уште во раната фаза. Финансиската истрага како правило, а не како исклучок

Во секој предмет во кој постојат индиции за имотна корист од кривично дело ќе се проценува потребата од паралелна финансиска истрага. За секој осомничен кај кого постојат такви индиции ќе се изготвува имотен профил врз основа на стандардна контролна листа, со анализа на приходите, имотот, банкарските сметки, поврзаните правни лица и можните посредници. Приоритет ќе има навременото идентификување и обезбедување на имотот, за да не се дозволи негово пренесување, прикривање или губење на вредноста во текот на постапката.

За предметите со виртуелни средства ќе се развиваат знаења и капацитети за анализа на блокчејн-трансакции, идентификување дигитални паричници и следење на тековите на средствата, со користење соодветни специјализирани алатки и законски заснована соработка со давателите на услуги со виртуелни средства и криптоберзите.

Практично, истрагата треба да се движи по следната логика:

кривично дело → финансиски профил → следење на средствата → идентификација на имотот → обезбедување → замрзнување/одземање → докажување на криминалното потекло → конфискација → управување со конфискуваниот имот.

Ова е токму логиката која ја засилува современото европско право. Директивата (ЕУ) 2024/1260 предвидува систематско започнување на истраги за следење на имотот паралелно со кривичните истраги за сериозни кривични дела што генерираат значителна финансиска корист.

Во таа насока, ОЈО ГОКК треба да развие **стандардна методологија за финансиска истрага**, со јасни одговорности на јавниот обвинител, истражителите и финансиските експерти.

Целта не е секој обвинител да стане финансиски аналитичар. Целта е секој обвинител што работи на сложен предмет да знае **кога финансиската истрага е неопходна**, што треба да се побара и кои институции треба да бидат вклучени.

VII. ПЕРЕЊЕ ПАРИ – ОД „ПРЕДИКАТИВНО ДЕЛО“ ДО СТРАТЕШКИ ПРИОРИТЕТ

Перењето пари не треба да се третира како секундарна последица на предикативното кривично дело. Тоа често е токму механизмот преку кој криминалната организација го претвора криминалниот приход во економска и политичка моќ. Затоа треба да се развиваат предмети во кои перењето пари ќе се истражува како посебна криминална активност. Тоа подразбира подобра анализа на:

- банкарски трансакции;
- готовински уплати и исплати;
- фиктивни фактури;
- заеми меѓу поврзани лица;
- фиктивни договори;
- купопродажба на недвижности;
- офшор и прекугранични структури;
- компании без реална економска активност;
- номинални сопственици;
- поврзани лица;
- необјаснети стекнувања.

Директивата (ЕУ) 2018/1673 ја нагласува потребата од кривично-правен пристап кон перењето пари и прекугранична соработка меѓу надлежните органи.

Затоа една од целите на програмата е зголемување на бројот и квалитетот на **сложените, самостојни и финансиски поткрепени истраги за перење пари**, наместо автоматско врзување на секој предмет за едноставно докажување на предикативното дело.

Овој пристап треба да биде усогласен со домашното право и со доказните стандарди, но и со современите европски практики.

VIII. КОНФИСКАЦИЈА – МЕСТОТО КАДЕ ШТО ИСТРАГАТА ДОБИВА СМИСЛА

Кривичната пресуда не треба да биде крајот на размислувањето за имотот. Таа треба да биде дел од поширок процес на одземање на криминалната корист. Во практика, конфискацијата треба да се подготвува уште во текот на истрагата. Ако обвинителството чека до крајот на постапката за да започне да размислува каде е имотот, постои ризик тој имот веќе да не постои на истото место. Може да биде префрлен. Продаден. Скриен. Ставен во сопственост на друго лице. Претворен во друг вид имот. Пренесен во странство.

Затоа програмата предлага **конфискацијата да се третира како процес, а не како последен чекор**. Европскиот пристап во Директивата (ЕУ) 2024/1260 токму затоа опфаќа не само конфискација, туку и следење, идентификација, замрзнување и управување со имотот.

ОЈО ГОКК ќе воспостави систематска евиденција на имотот обезбеден во текот на постапките, со следење од определувањето на привремената мерка до правосилната судска одлука. Во соработка со Агенцијата за управување со одземен имот ќе се унапредат постапките за зачувување на неговата вредност и за навремено постапување со имотот што е подложен на пропаѓање или губење вредност, во границите утврдени со закон.

Во предметите со имот во странство ќе се користат достапните канали за меѓународно следење и поврат на имот, вклучително и соодветните меѓународни мрежи и механизми. Ќе се разгледуваат и можностите за договори за поделба на одземениот имот со државите со кои постои интензивна оперативна соработка.

IX. „FOLLOW THE MONEY“ (Трагајќи по вистината: Каде завршуваат парите) – НОВА ИСТРАЖНА КУЛТУРА

Оваа програма предлага воспоставување на принципот „Follow the Money“ како основен истражен пристап кај сите предмети со висок финансиски потенцијал. Тој пристап ќе значи дека истрагата не завршува со утврдување кој го извршил делото.

Таа продолжува со утврдување:

- кој заработил;
- колку заработил;
- како заработил;
- каде ги ставил средствата;
- со кого ги поделил;
- кој му помогнал да ги сокрие;
- и каде се средствата денес.

На тој начин се менува и самата логика на борбата против организираниот криминал. Наместо само: „Кој го направил ова?“ прашањето станува: „**Која структура го овозможила ова и како функционира нејзиниот финансиски систем?**“

Х. ВИСОКА КОРУПЦИЈА – ОД ПОЕДИНЕЧЕН СЛУЧАЈ ДО СИСТЕМСКА ИСТРАГА

Корупцијата со висок профил мора да се третира со особена професионална внимателност. ОЈО ГОКК не смее да биде ниту политички инструмент, ниту институција која избегнува сложени предмети поради нивната чувствителност.

Секој предмет мора да се оценува според исти критериуми:

- докази;
- надлежност;
- јавен интерес;
- тежина на делото;
- штета;
- финансиска корист;
- степен на организираност;
- ризик од влијание врз доказите.

Посебно внимание треба да се посвети на корупцијата поврзана со:

- јавни набавки;
- концесии;
- јавни/државни средства;
- државен имот;
- урбанизам и градежништво;
- даночни постапки;
- царински постапки;
- лиценци и дозволи;
- финансискиот сектор;
- фондови и грантови;
- меѓународни средства.

UNCAC и конвенциите на Советот на Европа против корупцијата треба да бидат дел од професионалната референтна рамка на обвинителите, а не само документи што се наведуваат во стратешки извештаи.

ОЈО ГОКК ќе донесе писмени критериуми за приоритизација на предметите за организиран криминал и корупција. При процената ќе се земаат предвид висината на штетата, функцијата на осомничениот, системскиот карактер на коруптивната шема, поврзаноста со организирана криминална група, транснационалниот елемент, ризикот од застареност и засегнатоста на финансиските интереси на Европската Унија.

Посебно внимание ќе се посвети на изборната корупција и финансирањето на политичките партии, вклучително и купувањето гласови, злоупотребата на јавни ресурси за изборни цели и другите облици на незаконско влијание врз изборниот процес, во рамките на законската надлежност на обвинителството.

Во секој приоритетен и сложен предмет ќе се изготвува стратегија на предметот што ќе ги опфати доказната стратегија, финансиската истрага, потребата од меѓународна соработка, планираните процесни дејствија и следењето на роковите.

Покрај гонењето во конкретни предмети, ОЈО ГОКК ќе изготвува годишен извештај за типологиите на коруптивни шеми и системските слабости што овозможуваат нивно повторување. Извештајот ќе содржи препораки за подобрување на институционалните механизми за превенција и откривање корупција и, во рамките на законските надлежности, ќе се доставува до надлежните институции, вклучително и до Државната комисија за спречување на корупцијата, Државниот завод за ревизија и Бирото за јавни набавки.

Кај јавните набавки ќе се развива аналитичка поддршка за откривање ризични обрасци, како повторувани анекси на договори, делење набавки, поврзаност меѓу понудувачи и одговорни лица и постапки со само еден понудувач. Аналитичките и дигиталните алатки ќе служат за откривање индиции, но одлуката за отворање и водење предмет ќе ја носи надлежниот обвинител врз основа на законита и професионална процена.

XI. КРИМИНАЛНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ НЕМААТ ГРАНИЦИ – НИТУ ИСТРАГАТА СМЕЕ ДА ИМА

Современиот организиран криминал е прекуграничен. Еден дел од криминалната активност може да се случува во Северна Македонија, средствата да се движат преку друга држава, компанијата да биде регистрирана во трета држава, а имотот да се стекне во четврта. Во таков случај националната истрага без меѓународна компонента е однапред ограничена.

Затоа треба да се развиваат:

- директна и брза комуникација со странски обвинителства;
- ефикасно користење на механизмите за меѓународна правна помош;
- заеднички истражни тимови каде што има законски услови;
- размена на финансиски информации;
- прекугранично следење на имот;
- прекугранично замрзнување и конфискација;
- користење на европските и меѓународните мрежи за соработка.

Особено значајни се Конвенцијата на ООН против транснационалниот организиран криминал и нејзините механизми за меѓународна правна помош, како и инструментите на Советот на Европа во областа на екстрадицијата, меѓународната правна помош, конфискацијата и трансферот на постапки.

ОЈО ГОКК ќе воспостави сопствена евиденција на меѓународната оперативна соработка, која ќе ги опфаќа примените и испратените барања за меѓународна правна помош, предметите во кои е вклучен Eurojust, заедничките истражни тимови и барањата за идентификување и обезбедување имот во странство. Ќе се определи обвинител одговорен за меѓународната соработка, стандардизирани обрасци и контролни листи, како и внатрешни рокови за подготовка и следење на барањата.

Во сложените предмети со повеќе засегнати држави обвинителството активно ќе предлага формирање заеднички истражни тимови и координациски состаноци преку Eurojust. Во предметите што ги засегаат финансиските интереси на Европската Унија ќе се унапреди навремената размена на информации и координацијата со

контакт-точката на ЕППО, во согласност со важечките правни рамки и договори за соработка.

XII. ДИГИТАЛНИОТ ДОКАЗ Е НОВАТА ФИНАНСИСКА ИСТРАГА

Современите облици на организиран криминал сè почесто оставаат дигитални докази во различни форми, вклучувајќи електронски комуникации, електронска пошта, податоци од мобилни уреди и апликации, податоци складирани на интернет-сервери, електронски документи, трансакции со крипто-валути, активности на онлајн платформи и електронска финансиска документација..

Затоа ОЈО ГОКК мора да изгради капацитет за современо прибирање, обезбедување, анализа и презентирање на електронски докази. Будимпештанската конвенција за компјутерски криминал и Вториот дополнителен протокол создаваат важна меѓународна рамка за соработка и пристап до електронски докази.

Во практична смисла, обвинителството треба да има тимови и процедури кои ќе знаат како доказот да се обезбеди навремено, законито и на начин што ќе ја зачува неговата доказна вредност.

Особено внимание треба да се посвети на крипто-средствата. Криптовалутите не треба да се третираат како мистериозен или недостапен сегмент. Тие се уште еден финансиски траг.

Шифрирани комуникации и дигитални докази

Искуствата од предметите поврзани со SKY ECC и други шифрирани комуникациски платформи ја потврдуваат потребата од специјализирани знаења за прибавување, анализа и користење електронски докази, особено кога тие се обезбедени во странство. ОЈО ГОКК ќе донесе внатрешни насоки за проверка на потеклото, автентичноста, интегритетот и законитоста на ваквите докази, како и за нивното документирање и користење во постапката.

Ќе се утврдат стандардни оперативни процедури за синцирот на чување на дигиталните докази, нивното безбедно складирање, пристапот до материјалите и подготовката на форензичките наоди. Ќе се работи на јакнење на лабораториските капацитети и подготовка за соодветна акредитација, каде што е применливо, со цел доказите да бидат сигурни, проверливи и процесно одржливи.

XIII. КРАЈНО СТЕБЛО: БЕНЕФИЦИЈАРНИОТ СОПСТВЕНИК

Една од клучните задачи во борбата против организираниот криминал е утврдувањето на вистинската сопственост и контрола врз имотот. Формалното запишување на имотот на одредено лице или правно лице не секогаш го открива лицето што фактички располага со него или остварува корист од него. Поради тоа, истрагите треба да бидат насочени кон утврдување на реалните сопственички и контролни односи, финансиските текови и поврзаноста меѓу физичките и правните лица, со цел да се идентификуваат вистинските носители на имотот и да се обезбеди

ефикасно откривање и одземање на имотната корист стекната со кривично дело. Потребно е да се анализираат:

- сопственичките структури;
- управувањето;
- финансирањето;
- заемите;
- поврзаните лица;
- семејните и деловните врски;
- текот на средствата;
- реалната контрола врз имотот.

Ова е од особено значење во постапките за конфискација на имот што се наоѓа во сопственост на трети лица, како и во случаите кога имотот се пренесува на други лица со намера да се прикрие неговото потекло или да се избегне неговото одземање.

XIV. ИНСТИТУЦИОНАЛНА КООРДИНАЦИЈА

Најдобрата истрага не може да биде успешна ако институциите работат изолирано. Затоа треба да се развие **оперативен модел на координација**, во рамките на законските надлежности, меѓу:

- Јавното обвинителство;
- Министерството за внатрешни работи;
- Управата за финансиската полиција;
- Управата за финансиско разузнавање;
- Царинската управа;
- Управата за јавни приходи;
- Агенцијата за управување со одземен имот;
- Катастарот;
- Централниот регистар;
- судовите и други релевантни институции.

Особено значајно е што во 2026 година е формиран **Националниот совет за финансиски истраги и конфискација на имот**, со цел подобра системска координација и јасна институционална одговорност. Оваа институционална можност треба да се искористи. ОЈО ГОКК треба да биде активен партнер во таквиот систем, со јасно дефинирана обвинителска улога и без мешање во надлежностите на другите институции.

ОЈО ГОКК ќе воспостави мрежа на контакт-обвинители во основните јавни обвинителства со проширена надлежност, за стручна консултација и координација во предметите со елементи на организиран криминал и корупција. Ќе се унапреди и оперативната координација со МВР, Управата за финансиска полиција, Управата за финансиско разузнавање, Царинската управа, Управата за јавни приходи и другите надлежни институции, преку јасно утврдени контакт-точки, протоколи за размена на информации и рокови за постапување. Ќе се воспостават меморандуми за соработка со мобилните оператори со цел побрзо и поефикасно постапување од страна на јавните обвинители и истражителите.

Посебно внимание ќе се посвети на корупцијата во самото правосудство, во царината и на граничните премини, особено кога постојат индиции за поврзаност со организирани криминални групи или за системско злоупотребување на службената положба.

XV. СТРАТЕШКО ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНАТА САМОСТОЈНОСТ И ИСТРАЖНИТЕ КАПАЦИТЕТИ

Силно ОЈО ГОКК не може да биде институција која само ги насочува истрагите, а за клучниот оперативен и истражен капацитет во значителна мера зависи од друга институција.

Затоа оваа програма предвидува постепено, законски уредено и институционално одржливо **зајакнување на сопствените истражни капацитети на ОЈО ГОКК**, со јасно разграничување на надлежностите, одговорностите и командната линија.

Целта не е создавање конфликт со Министерството за внатрешни работи, туку создавање систем во кој ОЈО ГОКК ќе има доволно сопствен капацитет да ја планира, насочува и контролира истрагата во предметите од својата надлежност.

1. Пренесување на оперативно-истражната функција во ОЈО ГОКК

Како стратешка определба се предлага **пренесување на клучните оперативно-истражни капацитети потребни за гонење на организираниот криминал и корупцијата од МВР кон ОЈО ГОКК**, во рамките и согласно измените на законската и институционалната рамка. Оваа реформа треба да се спроведува фазно и внимателно, со анализа на постојните кадровски, материјални и технички ресурси. Целта е обвинителот да не биде зависен од тоа дали и во кој обем друга институција ќе може да обезбеди истражен капацитет.

ОЈО ГОКК треба да има сопствен истражен механизам кој ќе биде:

- организациски поврзан со обвинителството;
- професионално специјализиран;
- кадровски доволен;
- технички опремен;
- под непосредно обвинителско насочување;
- одговорен за навремено извршување на истражните дејствија;
- способен за работа на сложени финансиски, дигитални и прекугранични предмети.

Ќе се иницира **унапредување на институционалните и техничките капацитети на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција (ОЈО ГОКК)**, со цел постапките за следење на комуникациите, во рамките на законски утврдените надлежности, да се спроведуваат под непосредно раководство и контрола на обвинителството, наместо оперативната реализација да зависи од Министерството за внатрешни работи. Ваквиот пристап ќе придонесе кон зајакнување на обвинителската самостојност, поефикасно управување со истражните

активности, поголема заштита на доверливите информации и појасна одговорност во примената на посебните истражни мерки, со целосно почитување на законските услови, судската контрола и основните права и слободи на граѓаните.

МВР и натаму треба да остане клучен партнер во областите во кои има законска надлежност, но институционалниот модел мора да обезбеди ОЈО ГОКК да не зависи од една институција за сопствената способност да ја спроведе истрагата.

2. Унапредување на материјалниот статус на обвинителите и истражителите

Работењето во ОЈО ГОКК подразбира справување со сложени и високоризични предмети, зголемен обем на професионални обврски, постојан притисок и високо ниво на одговорност и професионална ангажираност.

Имајќи ги предвид овие специфики, програмата предвидува заложба за уредување и обезбедување соодветни додатоци на плата за јавните обвинители во ОЈО ГОКК, соодветни на сложеноста на предметите, степенот на ризик и интензитетот на нивното работно ангажирање.

Соодветното материјално вреднување на работата на јавните обвинители не претставува привилегија, туку елемент на институционалната стабилност, професионалната мотивација и независното и одговорно вршење на обвинителската функција.

Во таа насока, ќе се залагам за воспоставување јасна, законски заснована и финансиски одржлива рамка за утврдување и исплата на додатоците на плата, со гарантирање на нивната навременост и целосност, согласно закон. Ваквиот пристап е особено значаен ако се има предвид дека обвинителите во ОЈО ГОКК постапуваат во предмети од областа на организираниот криминал, високата корупција, финансискиот криминал и перењето пари, кои често вклучуваат меѓународна соработка, обемна доказна материја и зголемена професионална одговорност.

Нема силно и независно обвинителство без соодветно вреднуван обвинител. Соодветните додатоци на плата треба да бидат дел од поширока политика на задржување и мотивирање на најквалитетниот кадар во ОЈО ГОКК.

Паралелно со ова ќе се развиваат мерки за:

- заштита на професионалното и психофизичкото здравје;
- намалување на професионалното согорување;
- рамномерна распределба на најтешките предмети;
- психолошка и професионална поддршка;
- континуирана специјализирана обука;
- кадровско планирање;
- подобрување на материјалните и техничките услови за работа.

Целта е ОЈО ГОКК да биде институција која не само што бара највисок професионален стандард од своите обвинители, туку и **обезбедува услови соодветни на одговорноста што ја носат.**

3. Зајакнување на капацитетите на Истражниот центар

Истражниот центар треба да стане еден од носечките столбови на оперативниот капацитет на ОЈО ГОКК. Затоа ќе се спроведе **постепено кадровско, техничко, аналитичко и организациско зајакнување на Истражниот центар**, со приоритет на областите во кои современиот организиран криминал е најсложен.

Посебен фокус ќе има на:

- финансиски истраги;
- анализа на банкарски и сметководствени податоци;
- следење на имот и финансиски текови;
- дигитална форензика;
- анализа на електронски комуникации и дигитални докази;
- крипто-средства;
- корпоративни и сопственички структури;
- анализа на поврзани лица;
- меѓународни финансиски текови;
- обработка и аналитичка експлоатација на податоци.

Истражниот центар треба да биде организиран така што обвинителот да добива **брза, стручна и директно употреблива истражна поддршка**, а не само административно извршување на налози.

Во почетна фаза на институционално зајакнување ќе се изврши целосна проценка на:

- бројот и структурата на истражителите;
- потребните специјализации;
- техничката опременост;
- дигитално-форензичките капацитети;
- аналитичките алатки;
- просторните услови;
- потребите за нов кадар;
- системот за распределба на задачите;
- времето потребно за извршување на истражните дејствија.

На основа на оваа анализа ќе се изработи **четиригодишен план за развој на Истражниот центар**, со конкретни кадровски, технички и финансиски цели.

Целта е Истражниот центар постепено да развие постојан сопствен истражен капацитет и помала зависност од кадар упатен од други институции. Преку законски дозволени механизми и меѓуинституционални протоколи ќе се утврдат минимален

постојан состав, јасни услови и рокови за упатување на истражители и правила за спречување на неоправдано прекинување на нивниот ангажман. За времетраењето на работата во Истражниот центар, истражителите ќе постапуваат по налог на надлежните обвинители, во рамките на законските овластувања и со јасна одговорност за извршените задачи.

Ќе се унапредат безбедната размена на податоци и законски дозволеният електронски пристап до релевантните регистри. Потребите за форензички софтвер, лиценци, опрема и возила ќе бидат вклучени во посебно планирање на буџетските средства, со цел техничките капацитети да не зависат од повремени набавки или проектна поддршка.

4. Поголема независност од МВР

ОЈО ГОКК мора да има институционална независност не само во донесувањето на обвинителските одлуки, туку и во практичната способност да ја води и насочува истрагата. Затоа ќе се работи на модел во кој зависноста од МВР за истражниот капацитет постепено ќе се намалува, без притоа да се прекине неопходната оперативна соработка. МВР останува важен партнер во борбата против криминалот и ќе продолжи да ги извршува своите законски надлежности.

Но, ОЈО ГОКК мора да има:

- сопствени истражители и истражни капацитети;
- сопствени специјализирани аналитички ресурси;
- директна обвинителска контрола врз истражната стратегија;
- јасен систем на приоритети;
- независен пристап до релевантни податоци согласно закон;
- сопствена техничка и дигитална инфраструктура;
- капацитет за самостојно иницирање и развивање на истражни хипотези.

Целта е да се воспостави **партнерски, а не зависнички однос со МВР**. ОЈО ГОКК треба да биде институција која може да побара и да користи помош од МВР кога тоа е потребно, но не и институција чиј истражен капацитет зависи од расположливоста на МВР. Оваа реформа ќе се спроведува во согласност со Уставот, Законот за јавното обвинителство, Законот за кривичната постапка и другите релевантни прописи, со јасно разграничување на обвинителските, истражните и полициските надлежности.

5. Крајна цел: обвинителството да ја поседува истрагата

Крајната цел на овие реформи е едноставна: **ОЈО ГОКК да ја поседува истражната стратегија, да располага со сопствен истражен капацитет и да може независно да ја насочува истрагата од првичната информација до поднесувањето на обвинението**. Тоа не значи изолирање од другите институции. Напротив. Тоа значи посилна институција која знае што бара, зошто го бара, кој треба да го обезбеди доказот и како доказот ќе се претвори во судски одржлива обвинителска теза.

Независното обвинителство мора да има и независен капацитет да истражува.

XVI. ВНАТРЕШНА ОРГАНИЗАЦИЈА НА ОБВИНИТЕЛСТВОТО

Силната институција започнува одвнатре. Затоа програмата предвидува постепено формирање на специјализирани функционални тимови за:

- организиран криминал и висока корупција;
- финансиски истраги и перење пари;
- конфискација и поврат на имот;
- дигитален криминал и електронски докази;
- меѓународна правна помош;
- тероризам.

Ова не значи создавање изолирани „мини-обвинителства“. Напротив. Целта е специјализацијата да овозможи обвинителите да работат во мултидисциплинарни тимови.

Сложениот предмет треба да има:

- јавен обвинител;
- истражители;
- финансиски аналитичар;
- ИТ/дигитален експерт кога е потребно;
- соработка со институциите што располагаат со релевантни податоци;
- јасна стратегија за доказите.

XVII. ПРОФЕСИОНАЛИЗАЦИЈА НА ОБВИНИТЕЛИТЕ

Ниту една реформа не може да биде успешна без луѓе. Затоа ќе се воспостави континуирана програма за професионален развој.

Темите треба да ги следат реалните ризици:

- сложени финансиски истраги;
- перење пари;
- конфискација;
- истраги на компании;
- бенефицијарна сопственост;
- крипто-средства;
- дигитални докази;
- јавни набавки;
- меѓународна правна помош;
- заеднички истражни тимови;
- финансиска анализа;
- анализа на банкарски и сметководствени податоци;
- користење на меѓународни бази и мрежи;

Обуката нема да се сведува на еднократни семинари. Целта е создавање внатрешна професионална култура на размена на знаење. Искуството од еден

сложен предмет треба да стане институционално знаење, а не лично знаење на еден обвинител.

XVIII. УПРАВУВАЊЕ СО ПРЕДМЕТИТЕ

ОЈО ГОКК мора да има јасен систем на приоритизација. Не секој предмет е ист. Предметите треба да се оценуваат според:

- тежината на кривичното дело;
- степенот на организираност;
- висината на криминалната корист;
- финансиската штета;
- опасноста од продолжување на криминалната активност;
- ризикот од уништување на доказите;
- меѓународната димензија;
- сложеноста на финансиската структура.

За секој комплексен предмет треба да постои писмена истражна стратегија. Таа треба да одговори:

1. Што треба да докажеме?
2. Кои се главните хипотези?
3. Кои се клучните докази?
4. Кои финансиски траги треба да се следат?
5. Кој имот треба да се идентификува?
6. Кои се ризиците?
7. Кои институции се потребни?
8. Кои меѓународни дејствија се неопходни?

На тој начин обвинителството преминува од реактивен пристап кон стратешко планирање и управување со предметите.

На самиот старт од мандатот ќе се изврши анализа на нерешените предмети според нивната старост, сложеност, фазата на постапката, бројот на засегнати лица и ризикот од застареност. Врз основа на анализата ќе се утврди план за постапување со јасни приоритети и рокови.

Посебно ќе се анализираат предметите кај кои измените на Кривичниот законик од 2023 година и подоцнежните законски промени можат да имаат влијание врз квалификацијата на делата, процесните можности и роковите на застареност. Во секој предмет ќе се постапува индивидуално, врз основа на важечкото право и конкретната процесна состојба, без однапред да се претпоставува исходот.

За предметите со зголемен ризик од застареност ќе се утврдат приоритетни процесни дејствија и редовно следење на роковите. Ќе се следат и причините за одолжување на постапките пред надлежните судови, со институционална координација во рамките на законските надлежности и без мешање во судската независност.

XIX. ПРОВЕРЛИВИ РЕЗУЛТАТИ

Програмата мора да има мерливи резултати. Не е доволно да се каже: „Ќе ја подобриме борбата против криминалот“. Мора да може да се провери што значи тоа. Затоа ќе се следат показатели како:

- зголемен број на паралелни финансиски истраги;
- зголемен број на предмети во кои се идентификува имот;
- времето потребно за преземање мерки за обезбедување на имот;
- број на поднесени барања за меѓународна правна помош;
- брзина на одговор на странски барања;
- број и сложеност на предмети за перење пари;
- вредност на идентификуван имот;
- вредност на привремено обезбеден имот;
- вредност на правосилно конфискуван имот;
- број на предмети со конфискација од трети лица каде што законските услови се исполнети;
- број на предмети со дигитални докази;
- времетраење на сложените истраги;
- квалитет и стабилност на обвиненијата пред суд.

На овој начин раководењето со обвинителството станува управување врз основа на податоци, а не врз основа на впечаток.

XX. ФАЗА НА СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ И ДЕФИНИРАЊЕ НА ПРИОРИТЕТИТЕ

Почетната фаза на стратешкото планирање не треба да се карактеризира со амбициозни декларативни заложби. Тоа треба да претставува период на анализа, поставување систем и создавање доверба.

Во тој период ќе се изврши целосна внатрешна анализа на:

- сите активни сложени предмети;
- предметите со финансиски елемент;
- предметите во кои постои ризик од отуѓување на имот;
- предметите за перење пари;
- предметите за висока корупција;
- предметите со меѓународна компонента;
- капацитетите на обвинителството;
- потребите од експерти;
- ИТ-системите;
- потребите за обука.

Ќе се воспостави и **регистар на стратешки сложени предмети**, со почитување на доверливоста и процесните правила.

За секој таков предмет ќе се утврди:

- моментална состојба;
- главни докази;
- финансиска компонента;

- меѓународна компонента;
- ризици;
- следни дејствија;
- одговорно лице;
- рок за интерна проверка на напредокот.

XXI. ПОЧЕТНА ФАЗА НА ИНСТИТУЦИОНАЛНО ЗАЈАКНУВАЊЕ

Почетната фаза на институционално зајакнување треба да биде фаза на поставување на темелите. До завршувањето на оваа фаза, целта е обвинителството да има:

- јасна методологија за финансиски истраги;
- внатрешна процедура за рано идентификување на имот;
- специјализирани тимови;
- систем за управување со сложени предмети;
- програма за континуирана обука;
- подобрена координација со финансиските институции;
- унапреден систем за меѓународна соработка;
- план за дигитализација;
- механизам за следење на резултатите.

На крајот на оваа фаза треба да се изготви јавен институционален извештај за резултатите, во рамките на законски дозволеното.

XXII. ФАЗА НА КОНСОЛИДАЦИЈА И ОСТВАРУВАЊЕ НА РЕЗУЛТАТИ

Во фазата на консолидација и остварување на резултати, фокусот ќе биде пренесен од воспоставување на системот кон негово продлабочување. Целта е финансиската истрага да стане нормален дел од секој соодветен предмет. Да не зависи од личниот интерес на поединечен обвинител. Да стане институционален стандард.

Во овој период треба да се развијат и посложени модели на:

- следење на имот во странство;
- конфискација на имот од трети лица кога се исполнети законските услови;
- истраги на сложени корпоративни структури;
- крипто-валута;
- финансиски текови преку повеќе држави;
- перење пари преку легални бизниси;
- корупција поврзана со јавни набавки и јавни ресурси.

XXIII. ЗАЦВРСТУВАЊЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИОТ МОДЕЛ И ОДРЖЛИВОСТ НА РЕФОРМИТЕ

До истекот на мандатот целта треба да биде ОЈО ГОКК да функционира како институција со стабилна професионална култура. Не како обвинителство кое зависи од енергијата на еден раководител. Туку како институција во која системот продолжува да функционира без оглед кој моментално ја врши раководната функција. Тоа е вистинскиот тест на реформата. Успехот не е еден голем предмет. Успехот е создавање институција која може да води десетици сложени предмети без губење на квалитетот.

XXIV. НЕЗАВИСНОСТ И ИНТЕГРИТЕТ

Независноста не значи изолираност. Обвинителството мора да комуницира со јавноста, но не смее да комуницира со политиката на начин што ја загрозува неговата независност. Раководителот на обвинителството мора да биде првиот што ќе ја штити професионалната автономија на обвинителите.

Тоа значи:

- нема селективна примена на правото;
- нема различни стандарди за различни лица;
- нема политички критериуми за избор на предмет;
- професионалното изразување на ставови не смее да биде предмет на институционални притисоци или негативни последици;
- нема прикривање на грешки.

Но истовремено:

- има одговорност;
- има професионална контрола;
- има почитување на роковите;
- има следење на резултатите;
- има одговорност за квалитетот на работата.

Независноста и одговорноста не се спротивности. Тие се две страни на истата професионална функција.

ОЈО ГОКК ќе воспостави и редовно ќе ажурира план за интегритет со проценка на ризиците од корупција, судир на интереси, протекување информации и недозволено влијание врз распределбата и водењето на предметите. За секој предмет ќе се применуваат соодветни правила за пријавување потенцијален судир на интереси од страна на членовите на тимот.

Ќе се уредат евиденцијата на подароци и правилата за приватни активности и јавни настапи на вработените, во согласност со важечките прописи. Ќе се воспостави внатрешен канал за пријавување неправилности, со соодветна заштита на доверливоста и идентитетот на пријавувачот.

Регистарот на обиди за недозволено влијание ќе биде дел од системот за интегритет. Неговата цел не е само евидентирање на притисоците, туку и овозможување навремено институционално реагирање и утврдување на ризиците што можат да ја загорзат независноста на постапувањето.

XXV. ТРАНСПАРЕНТНОСТ И КОМУНИКАЦИЈА СО ЈАВНОСТА

Транспарентноста во работењето на обвинителството е неопходна за јакнење на довербата на јавноста, но таа мора да се остварува на начин што нема да го загрози интегритетот на истражните постапки.

Оттука, институционалната комуникација треба да се заснова на следните принципи:

- навременост;
- точност;
- објективност и непристрасност;
- користење исклучиво проверени информации;
- доследно почитување на презумпцијата на невиност;
- заштита на доверливите информации и податоците што не смеат да бидат јавно објавени.

Во таа насока, ќе се воспостави јасен и конзистентен модел на комуникација со јавноста, преку кој обвинителството ќе ги информира граѓаните за своите активности и институционални приоритети, притоа обезбедувајќи целосно почитување на законските ограничувања, доверливоста на постапките и правата на сите засегнати лица.

XXVI. ЗАЈАКНУВАЊЕ НА ЗАШТИТАТА НА ЖРТВИТЕ И СВЕДОЦИТЕ И СПРЕЧУВАЊЕ НА СЕКУНДАРНАТА ВИКТИМИЗАЦИЈА

Заштитата на жртвите и сведоците е суштински дел од ефикасното и правично постапување на обвинителството. Посебно внимание ќе се посвети на лицата во ранлива положба, особено децата, жртвите на трговија со луѓе и жртвите на насилство, кои се изложени на ризик од заплашување, притисоци или одмазда.

Во таа насока, ќе се залагам за унапредување на постапките за сослушување и комуникација со жртвите и сведоците, со цел да се избегне непотребно повторување на исказите, да се заштитат нивната приватност и идентитет и да се спречи нивна повторна виктимизација. Кога е потребно, ќе се поттикнува навремена процена на ризикот и преземање соодветни мерки за заштита, во рамките на законските надлежности.

Посебно значење ќе има зајакнувањето на соработката со полицијата, центрите за социјална работа, здравствените установи и надлежните служби за заштита на сведоци, како и континуираната обука на обвинителите за постапување со ранливи категории лица.

Целта е да се воспостави институционален пристап во кој заштитата на жртвите и сведоците нема да биде само законска обврска, туку трајна професионална практика, заснована на почитување на нивното достоинство, безбедност и права, со што ќе се зајакне и довербата во обвинителството и правосудниот систем.

XXVII. УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ

Секоја сериозна институција мора да знае каде може да не успее.

Главните ризици се:

- политички и други надворешни влијанија;
- недостаток на кадар;
- недостаток на финансиски експерти;
- бавна меѓуинституционална размена на податоци;
- недоволна дигитална инфраструктура;
- сложени прекугранични истраги;
- отуѓување на имотот пред негово обезбедување;
- слабо докажување на финансиските текови;
- долготрајни судски постапки;
- професионално согорување на обвинителите и истражителите.

За секој ризик треба да постои одговор. На пример, ризикот од губење на имотот се намалува со рана финансиска истрага. Ризикот од слаб доказ се намалува со рано планирање на доказната стратегија. Ризикот од недостаток на експерти се намалува со мултидисциплинарни тимови и долгорочна кадровска политика.

Дополнителни институционални ризици

Меѓу клучните ризици за реализација на програмата се политичкиот притисок врз раководителот и обидите за влијание врз неговиот мандат; доцнењата во судските постапки што можат да придонесат за застарување на предметите; како и протекувањето информации и сајбер-нападите врз информациските системи на обвинителството.

За ублажување на овие ризици ќе се применуваат документирани постапки за евидентирање и пријавување обиди за влијание, објективна распределба на предметите и редовно известување за институционалните резултати. Во однос на судските доцнења, ќе се следат процесните рокови и навремено ќе се преземаат дејствија во рамките на надлежностите на обвинителството, без нарушување на независноста на судот.

За заштита од протекување информации и сајбер-закани ќе се унапредат контролата на пристапот, евиденцијата на пристапувањето до предметите, безбедното чување и преносот на податоци, резервните копии и постапувањето при безбедносни инциденти. Особено чувствителните предмети ќе се обработуваат со засилени мерки за информациска безбедност, во согласност со законските и техничките стандарди.

XXVIII. ПОСЕБНА ПОСВЕТЕНОСТ НА МЛАДИТЕ ОБВИНИТЕЛИ И ИСТРАЖИТЕЛИ

Институцијата мора континуирано да вложува во развојот на следната генерација јавни обвинители и во пренесувањето на институционалното знаење и

искуство. Искусните обвинители треба да имаат активна улога во менторирањето на помладите колеги, додека на помладите обвинители треба да им се овозможи постепено вклучување во сложени предмети, под соодветен надзор и стручна поддршка.

На овој начин ќе се обезбеди континуитет во работата, ќе се зајакнат професионалните капацитети и ќе се создадат услови за систематско градење на знаењето во рамките на институцијата. **Знаењето и искуството не смеат да зависат исклучиво од поединци, туку треба да се препознаваат, документираат и пренесуваат како трајна институционална вредност.**

Во таа насока, **ќе се залагам за воспоставување систем за размена на искуства, менторство и континуирано стручно усовршување, преку кој најдобрите практики од постапувањето во сложени предмети ќе се систематизираат и ќе се претвораат во:**

- интерни насоки за постапување;
- аналитички материјали засновани на искуствата од конкретни предмети;
- специјализирани обуки за актуелните форми на криминал и современите истражни методи;
- модели за подготовка и спроведување истражни стратегии;
- примери за добра практика во прибирањето, анализата и оцената на доказите;
- практични упатства за меѓуинституционална и меѓународна соработка;
- механизми за размена на знаења меѓу обвинителите од различни генерации и професионални профили.

Посебно внимание ќе се посвети на тоа овие активности да не останат само формална обврска, туку да станат дел од секојдневното функционирање на институцијата. **Целта е да се изгради работна средина во која професионалното искуство се пренесува систематски, стручниот развој се поттикнува континуирано, а секој обвинител има можност да ги унапредува своите способности и да придонесува кон подобрување на квалитетот на обвинителската работа. Притоа, размената на искуства и користењето на интерните материјали ќе се спроведуваат со целосно почитување на тајноста на постапките, заштитата на личните податоци и независноста во постапувањето по конкретните предмети.**

XXIX. ПАРТНЕРСТВО СО МЕЃУНАРОДНАТА ЗАЕДНИЦА

ОЈО ГОКК треба активно да соработува со:

- Eurojust;
- Europol;
- OLAF, кога е релевантно;
- Советот на Европа;
- MONEYVAL;
- GRECO;
- UNODC;
- странски обвинителства;
- финансиски разузнавачки единици;
- и други релевантни меѓународни партнери.

Меѓународната соработка не треба да се сведе исклучиво на испраќање и постапување по барања за меѓународна правна помош, туку треба да се развива во насока на вистинска оперативна и истражна соработка со надлежните органи од други држави. Кога криминалните структури дејствуваат преку границите, **истражниот пристап мора да ги следи нивните финансиски, организациски и оперативни врски, независно од територијалните ограничувања.**

Во таа насока, ќе се залагам за **поактивно користење** на механизмите за директна размена на информации, координирано преземање истражни дејствија, формирање заеднички истражни тимови кога се исполнети законските услови, како и зајакнување на соработката со Eurojust, Europol и надлежните обвинителски и истражни органи од регионот и пошироко.

Посебен акцент ќе се стави на навременото разменување докази, следењето на прекуграничните финансиски текови, идентификувањето и пронаоѓањето имот стекнат со криминална активност и координирањето на постапките за негово привремено обезбедување и конфискација.

Целта е меѓународната соработка да се развие од претежно административен механизам во активна алатка за заедничко откривање, докажување и гонење на организираниот криминал и корупцијата, со целосно почитување на националното законодавство, меѓународните обврски и процесните гаранции.

XXX. ОДНОСОТ КОН MONEYVAL И GRECO

Препораките на меѓународните механизми не треба да се третираат како формален услов што треба да се „исполнува“ на хартија. Тие треба да бидат алатка за подобрување.

Во својата евалуација за Северна Македонија, MONEYVAL нотира дека постои правна рамка, но дека предизвик останува практичната ефикасност, особено во делот на перењето пари, истрагите и конфискацијата. Токму тука треба да се насочи институционалната енергија. Не само: „**Имаме закон.**“ Туку: „**Имаме функционален систем кој дава резултат.**“

XXXI. НОВА ДЕФИНИЦИЈА НА УСПЕХОТ

Успехот на обвинителството не треба да се мери само со:

- број на пријави;
- број на истраги;
- број на обвиненија.

Тоа се важни показатели, но не се доволни.

Вистинскиот успех е:

квалитетна истрага + стабилно обвинение + судски одржлив доказ + идентификуван криминален приход + обезбеден имот + конфискација + правосилна судска одлука. Тоа е целосниот синџир на институционална

ефикасност, во кој секоја алка има суштинско значење. Пропустот во која било фаза може да го намали ефектот на претходно преземените активности и да ја доведе во прашање конечната цел на постапката.

Во таа насока, ќе се залагам за воспоставување систем на следење и оценување на резултатите кој, покрај квантитативните податоци, ќе ги опфаќа и квалитативните показатели, како што се времетраењето на постапките, квалитетот на прибраните докази, исходот од судските постапки, вредноста на привремено обезбедениот и конфискуваниот имот, како и успешноста во откривањето на финансиските текови поврзани со криминалната активност.

Посебно внимание ќе се посвети на анализа на причините поради кои одредени предмети не резултираат со правосилни осудителни пресуди или со ефективна конфискација, **со цел утврдените слабости да послужат како основа за подобрување на истражните методи, доказните стратегии и координацијата меѓу надлежните институции.** Ваквиот пристап нема да има за цел само да ги евидентира резултатите, туку и да овозможи тие да се претворат во конкретни мерки за унапредување на работата.

Притоа, **оценувањето на успешноста мора да ја зачува професионалната самостојност на јавните обвинители** и да не создава притисок за постигнување нумерички резултати на сметка на законитоста, квалитетот на постапувањето или почитувањето на правата на странките. Целта не е само да се отворат што повеќе предмети, туку секој предмет да биде обработен стручно, темелно и во согласност со закон, со фокус на утврдување на одговорноста, заштита на јавниот интерес и одземање на имотната корист прибавена со кривично дело.

На тој начин, успешноста на обвинителството ќе се оценува според неговиот реален придонес во откривањето и докажувањето на криминалитетот, остварувањето на правдата и спречувањето на сторителите да ги задржат незаконски стекнатите средства и имот.

XXXII. ПРЕДЛОЖЕН СИСТЕМ НА МЕРЕЊЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

На секои шест месеци ќе се врши интерна анализа на остварувањето на програмата. Ќе се следат пет групи показатели:

1. Кривично гонење

Квалитет и напредок на сложените предмети.

2. Финансиски истраги

Број и квалитет на паралелни финансиски истраги.

3. Конфискација

Идентификуван, обезбеден и правосилно конфискуван имот.

4. Меѓународна соработка

Брзина, квалитет и резултат на меѓународните постапки.

5. Институционален развој

Кадри, обуки, дигитализација, внатрешни процедури и професионални стандарди.

Овие показатели нема да служат за механичко споредување на обвинители. Ќе служат за откривање каде институцијата има проблем и каде треба да се интервенира.

XXXIII. ПРОГРАМСКИ ПРИОРИТЕТИ ВО ЕДНА РЕЧЕНИЦА

Целата програма може да се сведе на тринаесет стратешки приоритети:

- 1. Независно и професионално обвинителство.**
- 2. Системска борба против организираниот криминал.**
- 3. Паралелни финансиски истраги.**
- 4. Сложени истраги за перење пари.**
- 5. Ефикасно следење и конфискација на имот.**
- 6. Гонење на високата корупција врз основа на докази.**
- 7. Разбивање на корпоративните структури на криминалот.**
- 8. Современо постапување со дигитални докази и сајбер-криминал.**
- 9. Посилна меѓународна правна и оперативна соработка.**
- 10. Мултидисциплинарни обвинителски тимови.**
- 11. Дигитално и аналитички управувано обвинителство.**
- 12. Мерливи резултати и институционална одговорност.**
- 13. Сопствен истражен капацитет и поголема институционална независност од МВР.**

XXXIV. ЗАВРШНА ВИЗИЈА

Оваа програма не предлага само промена на процедурите. Предлага промена на институционалната култура. Од обвинителство кое реагира кон обвинителство кое планира. Од истрага која го следи само сторителот, кон истрага која ја следи целата криминална структура. Од предмет во кој финансиската истрага се појавува на крајот кон предмет во кој финансиската истрага започнува паралелно. Од конфискација како последен чекор кон конфискација како цел на целокупната финансиска истрага. Од индивидуално знаење кон институционално знаење. Од статистика кон мерлив квалитет. Од декларативна независност кон професионална независност. Од зависност од туѓ истражен капацитет кон **сопствен, професионален и одржлив истражен капацитет на ОЈО ГОКК.**

И пред сè: од криминал кој се исплаќа кон систем во кој криминалната корист се открива, обезбедува и одзема.

Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција мора да биде место каде што сложеноста на криминалот ќе биде дочекана со уште поголема професионална сложеност.

Мора да биде институција која нема да се плаши од најсложените предмети. Мора да биде институција која нема да прави разлика според статусот на осомничениот, туку според силата на доказите. И мора да биде институција која ќе ја разбере суштината на современиот организиран криминал.

Не е доволно да го најдеме човекот кој го извршил делото.

Мора да ја најдеме мрежата која му овозможила да го изврши.

Не е доволно да го најдеме криминалот.

Мора да ја најдеме и неговата економска корист.

Не е доволно да ја откриеме користа.

Мора да обезбедиме таа корист да не остане кај криминалот.

И не е доволно обвинителството да биде формално независно.

Мора да има сопствен капацитет независно да ја истражува криминалната структура. Тоа е суштината на оваа програма.

ЗАВРШНА ПОРАКА НА КАНДИДАТОТ

Ја прифаќам одговорноста за оваа кандидатура со свест дека раководењето со ОЈО за гонење на организиран криминал и корупција не е привилегија, туку професионална и институционална одговорност. Во оваа функција не гледам можност за лична промоција, туку можност за создавање институција. Институција во која обвинителите ќе имаат услови да работат професионално. Институција во која истрагите ќе се водат врз основа на докази. Институција во која истражителите ќе имаат услови да работат професионално, независно и ефикасно. Институција во која никој нема да биде над законот, но никој нема да биде прогласен за виновен пред да биде утврдено тоа во законска постапка. Институција која ќе биде независна, но и одговорна. Институција која ќе биде отворена кон јавноста, но ќе ја штити доверливоста на истрагите. Институција која ќе има сопствен истражен капацитет и нема да зависи од друга институција за својата основна способност да истражува.

И институција која ќе има јасна порака до организираниот криминал и корупцијата: **Криминалната моќ не се мери само со бројот на луѓе што можете да ги контролирате. Се мери и со имотот што можете да го изгубите.**

Затоа мојата определба е јасна:

Ќе го следиме криминалот до неговата финансиска суштина.

Ќе ја следиме трагата на парите.

Ќе ја откриваме структурата.

Ќе го обезбедуваме имотот.

Ќе ги браниме доказите.

Ќе ја штитиме независноста на обвинителството.

Ќе изградиме сопствен истражен капацитет.

Ќе ја намалиме институционалната зависност од МВР, без да ја намалиме неопходната соработка.

И ќе работиме за институција во која резултатот нема да биде само број во статистика, туку доказ дека правната држава може да биде посилна од организираниот криминал.

Од случај до систем. Од сторител до мрежа. Од криминална корист до конфискација. Од институција што реагира – кон институција што предвидува, истражува и дејствува.

МОТО НА ПРОГРАМАТА

„КРИМИНАЛОТ НЕ СМЕЕ ДА СЕ ИСПЛАТИ.“

Следи ја мрежата.

Следи ги парите.

Заштити го доказот.

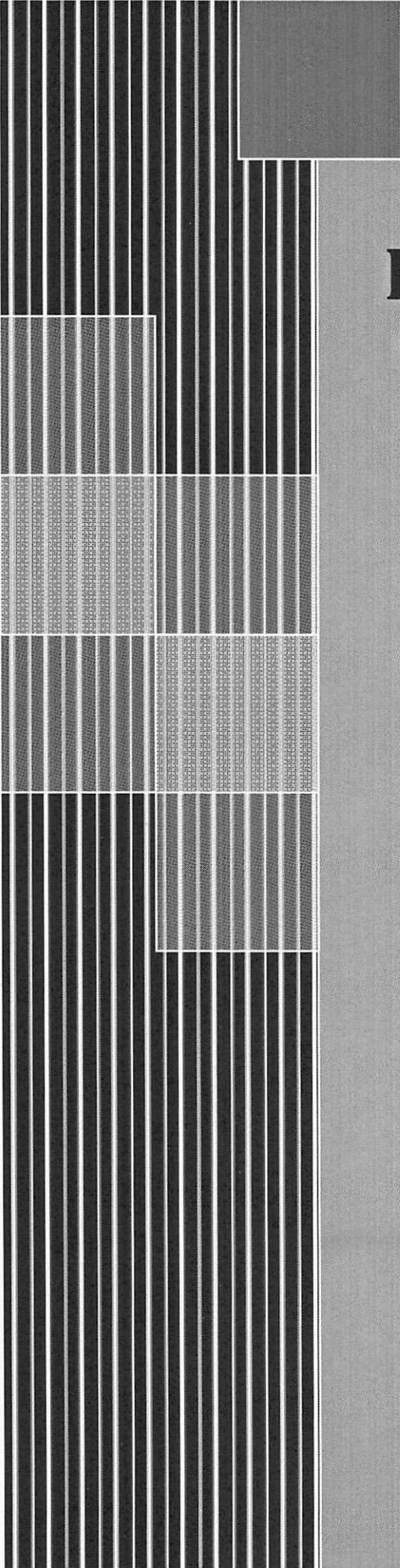
Обезбеди го имотот.

Изгради сопствен истражен капацитет.

Спроведи ја правдата.

ТРАЈЧЕ ПЕЛИВАНОВ,

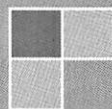
Кандидат за Основен јавен обвинител на Основното јавно обвинителство за гонење
за гонење на организиран криминал и корупција

Програма за работа

на Основното јавно обвинителство за
гонење на организиран криминал и
корупција

ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ
ИСКРА ХАЌИ ВАСИЛЕВА
Кандидат за Основен јавен обвинител

Почитувани колеги, јавни обвинители

Се обраќам до секого од вас, затоа што знам дека целта ни е заедничка. Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција е важна алка на јавнообвинителскиот систем, а резултатите од неговата работа се проектираат и на останатите јавни обвинителства во нашата држава.

Верувам дека како јавни обвинители, но и како граѓани на оваа држава очекуваме резултати и демонстрација на вистинската самостојност на обвинителството во системот. Со вашиот глас на изборите за Основен јавен обвинител на ОЈОГОКК имате и директна можност да придонесете за таа цел.

Како јавен обвинител, низ своето постапување, секојдневно се трудам да ја истакнам важноста на интегритетот и решителноста во остварувањето на оваа значајна функција што ни е доверена.

Сега ја барам вашата поддршка и доверба за прв човек на Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција, бидејќи сметам дека заедно можеме да го направиме клучниот исчекор за враќање на довербата во нашата институција.

Пред вас се најважните аспекти на мојата програма, на кои имам намера да се посветам во четиригодишниот мандат. Таа се темели на 4 главни столба:

- Ефикасност и ажурност на постапувањето;**
- Финансиски истраги и конфискација на имот;**
- Зајакнување на капацитетите и дигитализација;**
- Транспарентност и јавна доверба.**

Верувам дека со посветена работа, резултатите нема да изостанат и тие ќе бидат заеднички.

Довербата не се бара со зборови, туку се заслужува со дела и затоа ви ветувам силно обвинителство што ќе работи за граѓаните, а ќе ја црпи силата од нас обвинителите.

Кандидат

ПРОГРАМА ЗА РАБОТА
(НОЕМВРИ 2026-НОЕМВРИ 2030)

I. ЕФИКАСНОСТ И АЖУРНОСТ ВО ПОСТАПУВАЊЕТО

1. Организација на работата

- Тимот на јавни обвинители во ОЈОГОКК е мал, но искусен и високо специјализиран за гонење кривични дела од областа на високата корупција, организираниот криминал, трговијата со луѓе, прекуграничниот криминал. Новите текови укажуваат на потреба од дополнително зајакнување на капацитетите за борба против сериозните дела од областа на дигиталниот и еколошкиот криминал. Исто така, важно е јавните обвинители да добијат можност да демонстрираат ефикасна примена на знаењата и вештините стекнати на бројните посетувани обуки. Современите трендови на криминалитетот укажуваат на потреба од динамична организација на ова обвинителство, која ќе работи во мали специјализирани тимови директно насочени кон истражување на специфични облици на сериозен криминал. За ефикасно постапување на овие тимови неминовна е соработката и со другите обвинителства од основна надлежност, кои со своите капацитети можат да помогнат во дел од дејствијата на локално ниво.

2. Истражен центар

- Истражниот центар на ОЈОГОКК е функционален и современо опремен. Тој претставува исклучително важна поддршка за активностите на јавните обвинители во постапувањето по конкретни предмети, па неговите капацитети треба не само да се одржуваат, туку и да се зголемат во следниот период.

3. Соработка со другите органи

- Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција не може да функционира изолирано. Неговите резултати се директно условени од размена на информации со други органи и од поддршката на правосудната полиција во преземањето на истражните дејствија. Ќе инсистирам на придонес и интензивна соработка од сите кои можат да влијаат на јакнење на ефикасноста на кривичните постапки.

4. Меѓународна соработка и заеднички истражни тимови

- Со цел ефикасен кривичен прогон, ОЈОГОКК континуирано работи на развивање на каналите за меѓународна соработка и ги користи сите механизми за интензивна размена на информации со специјализираните обвинителства за борба против организираниот криминал од регионот и пошироко, како и со меѓународните организации како EUROJUST, EUROPOL, OLAF и други. Во рамките на тие активности се формирани и повеќе заеднички истражни тимови. Во следниот период, можностите за ваква соработка и меѓународна поддршка на активностите за размена треба уште позасилено да се искористат. Воедно, со цел јакнење на меѓународниот углед на обвинителството, ќе се залагам за целосно почитување на меѓународните стандарди и примена на европските конвенции и директиви кои регулираат аспекти од работата на ОЈОГОКК.

5. Дополнително заживување на инструментот за спогодување

- Веројатно најголем придонес кон ефикасност на постапките може да се даде со почеста примена на спогодувањето како инструмент предвиден во Законот за кривична постапка, со кој значително се скратува времетраењето на постапките. Искористеноста на овој инструмент досега не е задоволително ниво, па би се залагала за стимулирање на примената на спогодувањето секогаш кога постои законски основ за тоа, особено кога спогодбата дава придонес кон откривање, процесуирање и пресудување на највисоките структури во криминалните групи. Во тој контекст, структурата на обвинителството би ја поставила така што ќе овозможи поцелосно искористување и на можностите што ги дава Законот за кривична постапка во однос на таканаречените „соработници на правдата“.

II. ФИНАНСИСКИ ИСТРАГИ И КОНФИСКАЦИЈА НА ИМОТ

1. Борба против корупцијата

- Од позиција на раководител на Одделението за борба против корупцијата во ОЈОГОКК, како и активно работејќи на неколку предмети од висока корупција и значителен јавен интерес, имам директен увид и согледувања на сите можности и предизвици за

ефикасен кривичен прогон на овој тип кривични дела. Борбата против корупцијата имам намера да ја поставам камо највисока задача на ОЈОГОКК, што впрочем произлегува и од името и директната надлежност на ова обвинителство – обвинителство кое мора да даде приоритет на предметите од областа на корупцијата и организираниот криминал. Борбата со вакви сложени кривични дела бара мултисекторски и интердисциплинарен пристап, а особено треба да се посвети внимание на ефикасно препознавање на коруптивните практики и модернизација на истражните мерки и на системот за обезбедување докази.

2. Јакнење на капацитети за финансиски истраги

- Како прв чекор за да се овозможи неисплатливост на криминалот е јакнењето на капацитетите за финансиски истраги. Постојано се појавуваат нови начини на прикривање на незаконскиот капитал, што условува дека и методите за финансиско истражување бараат унапредување. Финансиската истрага мора да се води паралелно со кривичната истрага, секогаш кога сомненијата упатуваат на кривично дело кое создава нелегален капитал. Финансиските истраги до овој момент не се применуваат на задоволително ниво. Тие мора да почнуваат порано, да бидат темелни, следејќи ги веќе усвоените стандардни оперативни процедури, и да одат подлабоко со цел идентификување и лоцирање на целиот обем на незаконити средства. Стандардни оперативни процедури за водење финансиски истраги се потребни и во истражните центри.

3. Лоцирање и конфискација на незаконски стекнатиот имот

- Ниту една постапка, особено кога станува збор за финансиски криминал или криминал од кој е остварена каква било финансиска корист, не може да биде целосна без одземае на незаконски стекнатите приходи. Откривањето на „перењето пари“, односно на обидите незаконитиот капитал да се легализира, како и ефикасната конфискација на незаконски стекнатиот имот мора да бидат апсолутни приоритети за ОЈОГОКК. Вкупниот обем на конфискација врз основа на правосилни пресуди од ОЈОГОКК во 2025 година изнесувал околу 18.500 евра што не може да биде задоволително ниво, ако се има предвид вкупниот обем на остварена корист за која сме ги гонеле сторителите на кривични дела. Освен ова, ќе го

охрабрувам користењето и дополнителните можности за одземање на незаконски имот што ги нудат методите на проширена и граѓанска конфискација.

III. ЗАЈАКНУВАЊЕ НА КАПАЦИТЕТИТЕ И ДИГИТАЛИЗАЦИЈА

1. Кадровско екипирање и усовршување

- Кога зборуваме за ефикасност и за сите активности што треба да се преземат во периодот што следува, неминовно се поставува прашањето и за капацитетите и ресурсите. Пред се тука е човечкиот потенцијал. Имајќи ја предвид и актуелната, но и планираната претстојна систематизација, ОЈОГОКК има потреба од дополнителни кадровски ресурси, како во однос на јавни обвинители, така и во однос на јавнообвинителска служба. Меѓучовечките професионални односи можат значително да придонесат да се изгради тим во кој е пожелно да се работи и каде секој би сакал да го даде својот придонес во заштита на јавниот интерес. Вработените и јавните обвинители мора да имаат постојани можности за професионално усовршување и напредување.

2. Инвестирање во опрема

- Инвестициите во опремата на ОЈОГОКК се директна инвестиција во капацитетите на државата за борба против организираниот криминал и корупцијата. Тие ја демонстрираат посветеноста на целата држава да се справи со овие облици на криминалитет, бидејќи едноставно ОЈОГОКК не смее да си дозволи да заостанува во опремата неопходна за ефикасност на истражните дејствија. Од позиција на раководител на оваа институција, ќе се зложам за навремено и целисходно планирање и трошење на средствата, како и нивно алоцирање токму во јакнење на капацитетите кои се суштински важни за активностите на кривичен прогон.

3. Дигитализација

- Претстојниот процес на дигитализација, во кој влегува целото Јавно обвинителство мора да најде своја примена и во Основното јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција. Таквиот систем значително ќе ја олесни работата и ќе ја зголеми ефикасноста на ОЈОГОКК, овозможувајќи интероперабилност со други институции. Да се зборува за дигитализација, во услови кога ова обвинителство

нема ниту еден вработен информатичар е неизвесно, но тоа секако е состојба која имам намера итно да се надмине.

4. Концепт за примена на ВИ

- Примената на алатките за вештачка интелигенција, како еден сегмент на дигитализацијата, е исто така во прилог на зголемувањето на ефикасноста на постапувањето. Токму во обвинителство како ОЈОГОКК, на микро ниво, и тоа пред се за обработка на податоци кои не се особено чувствителни (претворање глас во текст, превод на документи, обработка на податоци за вработени и сл.) може да започне примената на алатките за вештачка интелигенција во јавното обвинителство.

IV. ТРАНСПАРЕНТНОСТ И ЈАВНА ДОВЕРБА

1. Принципи на отвореност и отчетност

- Одржување на отворен однос кон сите граѓани и кон странките, како и континуирана комуникација со граѓанските организации е нешто за што ќе се залагам секојдневно. По природа сум отворена и гласот на граѓаните ми е важна оценка за квалитетот на работата што ја вршаме во заштита на јавниот интерес. Се разбира, отвореноста не може да биде на штета на принципот на самостојност од кој треба да се водат јавните обвинители во постапувањето. Силно, самостојно обвинителство со интегритет во постапувањето е имиџот со кој верувам дека ќе ја добиеме поддршката и од граѓаните и од институциите од кои што зависат условите во кои работиме.

2. Јавност на работата

- Медиумите, а преку нив и граѓаните, имаат право да бидат информирани за работата на ОЈОГОКК и на секој јавен обвинител поединечно. Водејќи се од новоусвоената Комуникациска стратегија на Јавното обвинителство и почитувајќи ги нејзините принципи и заложби, имам намера да ги охрабрувам сите активности за транспарентност на ОЈОГОКК и редовното информирање на јавноста за предметите по кои постапува.

**ПЛАН И ПРОГРАМА ЗА РАБОТА НА ОСНОВНИОТ
ЈАВЕН ОБВИНИТЕЛ**
**на Основно јавно обвинителство за гонење на организиран криминал и корупција
(ОЈО ГОКК)**

(период ноември 2026-ноември 2030 година)

Планот за работа се темели на ефикасно сузбивање на висока корупција и организиран криминал, зајакнување на капацитетите на Истражниот центар и интензивирање на меѓународната соработка.

Приоритети и цели

- Ефикасност во истрагите за висока корупција и перење пари.
- Намалување на бројот на стари и нерешени предмети.
- Целосна операционализација и јакнење на кадровските ресурси во Истражниот центар.
- Проактивно делување на ОЈО за ГОКК наместо реактивно постапување по пријави.

Оперативни мерки и активности

- Засилена и ефикасна соработка со МВР, Финансиската полиција и Царинската управа преку заеднички тимови.
- Дигитализација на доказниот материјал и сигурна размена на податоци.
- Финансиски истраги што ќе започнуваат истовремено со кривичните истраги за конфискација на имот.
- Редовни внатрешни контроли и мониторинг врз постапувањето на предметите.

Меѓународна соработка и специјализирани обуки

- Проширување на директната соработка со Eurojust и ОЛАФ.
- Размена на добри практики со странски специјализирани обвинителства
- Организирање обуки за обвинителите и истражителите во соработка со

Академијата за судии и јавни обвинители, како и странски експерти во областите на сајбер-криминал, финансиски измами, криптовалути, блокчејн форезника, „Dark Web“ и дигитална форензика

Интензивирање на финансиските истраги и конфискација на имот со цел на ефикасно следење на парите во рана фаза на постапката и трајно одземање на нелегално стекнатиот имот.

- **Паралелни истраги:** Воведување задолжителна процедура за финансиска истрага во момент кога ќе се отвори кривична истрага за организиран криминал или висока корупција.
- **Заеднички истражни тимови (ЗИТ):** Формирање постојани мешани тимови составени од јавен обвинител, финансиски истражители од ОЈО ГОКК, Управата за финансиска полиција, Управата за финансиско разузнавање и МВР.

2. Безбедност проверка – проверка на нивното минато и однос познаства или комуникација со криминални структури и

3. Проверка на имот

Вработување на ИТ фореизничари, даночни инспектори и фореизнички сметководители.

Транспарентност на обвинителството преку јавно објавување на јавно обвинителските одлуки преку кои и јавноста особено стручната јавност ќе има увид во предмети од интерес за јавноста заради остранивање на дилемите или сомневања за јавно обвинителското постапување притоа ќе се внимава да не се копромитираат на предистражните и истражните постапки.

Програмата се поднесува во рамки на огласот за избор на Основен јавен обвинител на основниот јавно обвинителство објавен во Сл. Весник на РСМ бр. 194/26 од 21.08.2026 година.

01.09.2026 година

Кандидат за Основен јавен обвинител,

Јавен обвинител

Јован Цветановски

